

Dirshu
דרשו'ה' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבירת מלכתא

סיפורים ומיתוסים מהימים של רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השנה
עונת רחוקה משורר לבבות לאהבת השם ותבדיר ותנחנחנו הקדושים
לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 486

פנינים לפרשת בהעלותך פ"ה

שמעתי מהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שפעם אחת הנצי"ב לא אמר את השיעור היומי הקבוע בישיבה, ויהי הדבר לפלא, אמנם רבי איסר זלמן שהיה מאוד מקורב לנצי"ב שאל אותו

דברי מרן פוסק הדור רבינו הגדול הגר"מ שטרנבוך שליט"א במעמד
סיום ההלכות שביו"ד חלק ב' בתוכנית 'קנין הלכה'

שבאמצע הלימוד יסיח דעת שהתורה היא תורת ה', ולכן מניח נגד
עיניו "שויתי ה' לנגדי תמיד" לזכור כל הזמן שהתורה היא תורת ה'.
"ובכל יום אנו אומרים בברכת אהבה רבה" אבינו מלכינו בעבור
אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים כן תחננו ותלמדינו", ומשמע
שמה שאבותינו זכו לתורה, הוא כיון ש'בטחו בך' - והיינו שידעו
שהתורה הק' איננה כשאר חכמות שהשגתם תלויים בכישרון, אלא
הכל תלוי רק בביטחון ובידיעה שהתורה היא דבר ה', וכדי להשיגה
צריך לקבל השפעה וסייעתא דשמיא מיוחדת מהקב"ה.

"ומכאן גם נבין כמה יום הדין דשבועות גורלי ונשגב, שהרי בו דן
הקב"ה כל אחד כמה סייעתא דשמיא יהיה לו בתורה, ורק לפי
המידה שזכה בשבועות, כן יזכה להצלחה בתורה בכל השנה, וכדי
לזכות בזה צריך ללמוד התורה עם יראת שמים דווקא וכאמור.

אחרי חודשים של עמל ויגיעה מרובה, זכו אלפי לומדי 'קנין הלכה',
תוכנית הדגל של 'דרשו', לסיים ברוב שמחה את לימוד ההלכות
שביו"ד ח"ב בשולחן ערוך, עם הטור וה'בית יוסף', על נושאי כליהם,
בלימוד יסודי החל משורשי ההלכה בסוגיות שבש"ס, ועד לפסיקה
של הלכה למעשה על ידי אחרוני האחרונים, כולל מרנן ורבנן ארזי
הלבנון אדירי התורה, גדולי הפוסקים בני ימינו שיחיו לאו"ט.
התוכנית נוסדה על פי הכוונתם הדקדקנית של מרנן ורבנן גדולי
עמודי ההוראה בדורנו, מרן הגר"ש אלישיב, מרן הגר"ש ואזנר ומרן
הגר"נ קרליץ זכר צדיקים לברכה, אשר הפקידו את הגאון הגדול
רבי משה שאול קליין שליט"א לעמוד בראש התוכנית כדי להעמיד
תלמידים הרבה שיקנו ידע נרחב בטור ובשולחן ערוך בכל הסימנים
העיקריים הנחוצים ללימוד הוראה.

לרגל הסיום, נערך מעמד מרומם ומרגש בביתו של מרן פוסק הדור
רבינו הגדול הגר"מ שטרנבוך שליט"א, בנוכחות עשרות רבות
מלומדים כולל 'חבורת הלכה וש"ס' ברמת אברהם בית שמש,
בראשות הרה"ג רבי אוריאל בנק שליט"א.

במשא המיוחד שנשא מרן שליט"א לכבודה של תורה, לרגל הסיום
המרגש, סיפר כמה עובדות נפלאות ששמע וראה אצל גדולי הדורות
הקודמים, ושיש בהם כדי לתת כח וחיוזוק עצום ללומדי התורה:

"זכורני שמרן הגר"ז ר' בענגיס זצ"ל סיפר לי, שהיה אצל גאון דורו
רבי דוד פרידמן מקרליץ זצ"ל בעל ה'שאלת דוד', וראה אצלו על
הסטנדר פיתקא גדולה שכתוב עליו באותיות מאירות עיניים
"שויתי ה' לנגדי תמיד", ושאל אותה על זאת, והשיב לו שהוא חושש

"לא יכולתי לעשות הרבה חוץ למשבת לידו. פתחתי משניות והתחלתי ללמוד ביני ובין עצמי, בניגון מיוחד... הניגון של אבא, הניגון שהיה מנגן תמיד כשהיה משנן את תלמודו. אחרי כמה דקות נכנסת אחות בריצה..."

הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א, בשיחה נרגשת על אביו הגאון הגדול רבי פנחס שרייבר זצ"ל, אב"ד אשדוד, ראש ישיבת ברסלב ומגדולי מרביצי התורה בדורנו • חלק ב'

הרה"ג ר' בנימין בירנצוויג והרב יעקב א. לוסטיגמן

אידיש ולשון הקודש, וכן עם השפה הרוסית שאותה קלט בשנות ילדותו כשחי בסביבה דוברת רוסית במשך מספר שנים. "ביום מן הימים נסעתי עם מונית באשדוד", ממשיך ראש הישיבה שליט"א לספר לנו. "הנהג הרוסי זיהה שאני בנו של הרב שרייבר, שהרי אבי מורי זצ"ל, היה מרבני העיר. "אה, אתה בנו של הרב שרייבר?", הוא שאל אותי, ומיד הוסיף: "אני חייב את כל החיים שלי לאבא שלך...". הופתעתי לשמוע הצהרה כזאת מפיו של נהג מונית. הכרת פניו ענתה בו שכשהוא אומר שאבא הציל את חייו, הוא לא מתכוון לומר שהוא הסביר לו איזה 'תוספות' מוקשה במסכת יבמות...

עסקה מפוקפקת

אבל הנהג לא השאיר אותי בסקרנותי וסיפר את הסיפור המלא: "פעם לקחתי את אבא שלך לנסיעה", סיפר, "ובדרך קיבלתי טלפון ממישהו שהציע לי להשקיע כסף רב בעסקה שתניב לי רווחים גדולים מאוד. הלה שכנע אותי והסביר לי באריכות כמה שהעסקה הזאת כדאית ומשתלמת, ואני לרגע אחד לא חשבתי שהרב הזה שיושב לידי ומעיין בספר, מבין משהו מכל השיחה שהתנהלה ברוסית.

"פתאום הרב מרים את ראשו, דופק לי על היד ומסמן לי באצבע "לא", כאומר, אל תסכים, אל תעשה את העסקה הזאת. "מיהרתי לסיים את השיחה וביקשתי הסברים. מאיפה הוא יודע שזה לא כדאי לי, מה קורה פה?", ואז אמר לי הרב שהוא מבין

בגיליון של פרשת במדבר וחג השבועות הבאנו את חלקה הראשון של השיחה המיוחדת ששמענו בבית הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א, ראש ישיבת 'נתיב הדעת' ומרא דאתרא דקהילת 'בני פנחס' באשדוד.

באותה שיחה שעיקרה עסק בנושא של 'גישמאק בלימוד' סיפר ראש הישיבה שליט"א על אביו הגאון הגדול רבי פנחס שרייבר זצ"ל, אב"ד אשדוד וראש ישיבת ברסלב, שהיה מגדולי הגאונים בדורנו, וידיעותיו המופלאות בכל מכמני התורה היו לשם ולתהילה. ראש הישיבה שליט"א הסביר בדבריו שאותה גאונות לא באה רק מכישרונות טבעיים, אלא בעיקר מעמל ויגיעה אינסופיים, ולראייה ציין את העובדה שאת מספר הזהות שלו ואת מספרי הטלפון של ילדיו לא זכר בעל פה, אף שהיה צריך להם מפעם לפעם, ואילו דברי תורה לא נשכחו ממנו, מפני שהיו חביבים עליו מאוד ויקרים אצלו באופן מיוחד.

בהקשר זה נביא עוד מהדברים שסיפר ראש הישיבה שליט"א, באותה שיחה ומפאת קוצר היריעה השארנו אותם לפרסום בנפרד. רק זאת נציין כי מיד לאחר רדת הגיליון של חג השבועות לדפוס, יומיים לאחר שראש הישיבה קיבלנו בביתו לשיחה, הגיעתנו לא טובה השמועה אודות דאגה למצבו הרפואי של ראש הישיבה רבי ישראל בונם בן חיה רוזא, ואנו מצרפים פה תפילתנו לתפילת כלל ישראל, שישלח ה' דברו וירפאהו מהרה, ישוב לאיתנו הראשון, ויוכל להמשיך ולהרביץ תורה לתלמידיו הרבים בבריאיות, בשמחה ובנחת לאורך ימים ושנים.

שפות שנשכחו

"אבא זצ"ל סיפר לי שהוא ידע בעבר שמונה שפות!", מספר ראש הישיבה כשהוא מתאר את היחס של אביו לחכמות וידיעות אחרות שאינן חלק מהתורה הקדושה: "הוא הרי היה מילדי טהראן, הוא נולד בירוסלב שבפולין, ומשם נמלט עם הוריו לאוזבקיסטן שהיתה תחת שלון רוסי, בהמשך צורף לילדי טהראן, הם עברו כמה מדינות. הוא היה מאוד מוכשר, והיה קולט שפות במהירות גדולה מאוד. אבל מאחר והשפות לא עניינו אותו, הוא לא זכר מזה כלום! שכח הכל!!! "למעשה הוא נשאר רק עם השפות ששימשו אותו כאן בארץ,

"החוצפה שאחזה בי לא הרפתה", מספר אותו אברך, "שאלתי אותו, אם עכשיו, אחרי שהוא סיים את המסכת 12 פעמים נוספות, אפשר לבחון אותו... השיב לי הרב "אדרבה, אני אשמח"

אצבעי על מקום אקראי בדף, והוא אמר לי מה כתוב באותו מקום בדיוק בעוד חמש דפים, בעוד עשר דפים בעוד 15 דפים וכן הלאה, עד שנוכחתי לדעת בוודאות שהוא אכן שולט היטב במסכת באופן מושלם.

"וכדי להשלים זאת", מטעים ראש הישיבה שליט"א, "אספר כאן עוד מעשה אחד שייתן מושגים מה השיעור של 'חזרה' על הנלמד. 'מנן הגרא"מ שך זצ"ל, היה אומר על אבא, שאם הוא יפול ברחוב ויפצע, לא יצא ממנו דם, אלא דפי גמרא. עוד אמר הרב שך על אבא שהוא ייפטר מהעולם מתוך הגמרא, ואכן כך היה למעשה..."

"אבא זצ"ל למד ביומו האחרון בביתו כמו תמיד: גמרא, שולחן ערוך ומשנה ברורה. כשסיים ללמוד הוא קם ממקומו ולקח את הספרים כדי להכניס לארון, ולמעשה כבר לא הספיק להכניסם, הוא הובהל לבית החולים ומשם לא חזר הביתה. בימי השבעה נותרו הספרים הללו מחוץ לארון, במקום שבו הונחו על ידו, לאות ולזיכרון שהוא נפרד מהעולם מתוך לימוד, עם הספרים ביד.

"הגיע אחד ממכריי משכבר הימים, הרב שיף, וכשראה את שלושת הספרים שמחוץ לארון והסבירו לו שבהם הוא למד לפני שהובהל לבית החולים, תמה הרב שיף ושאל: 'מה??? הוא עדיין למד משנה ברורה???'. אמרנו לו שכן, בוודאי, היתה לו קביעות ללמוד כל יום משנה ברורה, חוק ולא יעבור..."

"הסביר לנו הרב שיף את תמיהתו: 'לפני חמישים שנה, כשהיינו אברכים צעירים, היתה לנו קביעות אתנו אחרי התפילה הוא היה אומר בפנינו קטע משנה ברורה בעל פה, עם ה'שער הציון'... לפני 50 שנה הוא כבר ידע את המשנה ברורה כולו בעל פה, והוא המשיך ללמוד משנה ברורה כל יום, עד יומו האחרון???".

המוזיקה שהוא אוהב

"במשך כשבועיים היה אבינו מאושפז בבית החולים, תחילה ב'מעייני הישועה', לאחר מכן העבירו אותו ל'בילינסון' ושוב החזירו אותו ל'מעייני הישועה' - שהסכימו ולא הערימו עלינו שום קושי בעניין, וזה ראוי לשבח כמובן - בכל אופן אותם ימים הוא היה מחוסר הכרה, לא הגיב בכלל לשום גירוי פיזי. אחרי כמה ימים,

רוסית... הוא הבין את כל השיחה, ומתוך דבריו של האיש, הוא זיהה שמדובר בתרמית.

"הרב גם הסביר לי את הסתירות שהיו בדבריו של הנוכל ההוא, ואת החלקים הבעייתיים בעסקה. השתכנעתי והחלטתי לוותר על ההזדמנות. ואכן, כעבור זמן לא רב התברר לי עד כמה צדקו דבריו, ומאיזה צרה צרורה הוא הציל אותי. אני חייב לאבא שלך את החיים שלי".

"הונדערטע הונדערטע מאהל"

"הידיעה המופלאה שהיתה לו בתורה, היתה פרי עמל ויגיעה בצורה בלתי נתפסת", מוסיף ראש הישיבה. "שמעתי מאחי רבי דוד שליט"א, שהוא היה בבית הורי כשהש"ס של אבא הוחזר לאחר שנשלח לכורך כדי שיתקן אותו. הכורך תיקן את כל הכרכים של הש"ס, למעט הכרך האחרון, מסכת נדה. הוא התנצל והסביר שהכרך האחרון היה במצב שכבר אי אפשר לתקן אותו, הוא כל כך בלוי מרוב שימוש שלא שייך לתקן.

"אמי מורתי שתחי' שאלה במה שונה כך זה מכל שאר הכרכים של הש"ס שאותם הצליח הכורך לתקן, ואבא זצ"ל הסביר לה בפשטות שהיות ובכרך האחרון יש את כל המשניות של סדר טהרות, והוא למד אותן 'הונדערטע הונדערטע מאהל', כלומר 'מאות מאות פעמים', ממילא הדפים התבלו כל כך עד שהפכו בלתי ניתנים לתיקון..."

"כשמענה אמא את ההתבטאות הנדירה שלו שהוא מספר על הפעמים הרבות שלמד וחזר על אותו הדבר, היא ניצלה את ההזדמנות כדי לשאול אותו: 'זה לא נמאס לך ללמוד שוב ושוב את מה שלמדת כל כך הרבה פעמים???".

"השיב לה אבא: 'ההיפך, בכל פעם נוספת שאני לומד זאת אני מרגיש 'א נייער גישמאק' - בכל פעם יש לזה מתיקות חדשה!".

"אבל שלא יעלה על הדעת שכשהוא אמר 'מאות פעמים' הכוונה ל'מאות אחדות'... מספר הפעמים שהוא חזר על כך מסכת ומסכת הוא בלתי נתפס. כאותו יהודי שבא לספר לנו בימי השבעה, אברך צעיר, שסיפר לנו שהוא היה יושב לא הרחק מאבא בבית הכנסת 'אוהל תמר' שם היה אבא זצ"ל מתפלל מנחה בשבת. הוא ראה אותו לומד את הדפים האחרונים של מסכת 'עירובין', מגיע לסוף המסכת - מסיים אותה וסוגר את הגמרא עם חיוך של סיפוק.

חיוך של סיפוק

"אני לא יודע מהיכן היה לי האומץ, אבל הרהבתי עוז ושאלתי את אביכם, למה הוא מחייך... הוא השיב לי לפי תומו שבאחרונה אירע שהוא שכח כמה מילים מהגמרא במסכת עירובין, ולכן קיבל על עצמו לחזור עליה עוד 12 פעמים, ועכשיו הוא סיים אותה בפעם ה-12, לכן הוא מחייך..."

"החוצפה שאחזה בי לא הרפתה", מספר אותו אברך, "שאלתי אותו, אם עכשיו, אחרי שהוא סיים את המסכת 12 פעמים נוספות, אפשר לבחון אותו... השיב לי הרב "אדרבה, אני אשמח", הנחתי את

"מה אמורים לעשות בכה מקרה? לצאת החוצה, לחלוץ את הנעל, ולהסיר את מה שמגרד. אבל לא... הוא הרי כבר התחיל ללמוד, להפסיק את הלימוד בגלל שמגרד משהו ברגל? מה פתאום! "הוא המשיך ללמוד. הגירוד נמשך, והוא המשיך להתעלם ממנו עד סוף הסדר! רק אחרי הסדר יצא החוצה, חלץ את נעלו וגילה שם 'מרבה רגליים'.

"הרגל היתה נפוחה מהעקיצות של בעל החיים הזה, מזל שהוא נשאר בחיים. אבל לרגע לא עלתה על דעתו להפסיק את הלימוד. אחרי שהוא כבר התיישב ופתח את הגמרא, שום דבר לא הזיז אותו ממנה עד שסיים ללמוד.

"לא אשכח את אותו מוצאי יום כיפור של שנת תשל"ד", מספר ראש הישיבה בהתרגשות. "באותו יום פרצה מלחמת יום הכיפורים. לא היה לנו רדיו ולא היו קווי נייעס, כל מה שידענו היה מהשמועות שנפוצו ברחובות, והן לא היו מבשרות טובות כלל וכלל.

אימה וחרדה

"היתה אימה וחרדה. אזעקה עולה ויורדת החרידה את כל גוש דן, בכל פעם שהיה חשד קל שבקלים שמטוס אויב מתקרב לאזור. האווירה הכללית היתה שעוד מעט מגיעים האויבים עד לרחובות של בני ברק, אין דרך להימלט מהם, ואלמלא ה' עוזר לנו הם אכן היו מצליחים חלילה במזימתם.

"מיד עם צאת יום הכיפורים חזרנו הביתה מהישיבה, אחרי הבדלה וטעימה קלה היינו צריכים להאפיל מיד את חלונות הבית שלא יראו את האור בחוץ, וברגע שסיימנו לארגן את מה שצריך, אבא התיישב ליד הסטנדר שלו, פתח את הגמרא והתחיל ללמוד.

"זה היה מעבר לכח הסבל שלי. הייתי אז בחור צעיר ולא הצלחתי להבין. אמרתי לו "אבא, אתה לא מפחד???", הוא השיב לי "בטח שאני מפחד!". אמרתי לו "נו!!!", והצבעתי על הגמרא, לאמר, איך אתה יכול ללמוד ככה כשאנחנו נמצאים במצב של פחד מוות! הוא לא הבין את השאלה שלי: "איך זה קשור?", הוא אמר, "בגלל שאני מפחד לא אלמד תורה???".

הוא השיב לי בטענה פשוטה, גם אני הבנתי את זה בשכל, מה הקשר? וכי הימנעות מלימוד תורה תפתור את בעיית הפחד? בוודאי שלא. אבל איך אפשר? אני לא הייתי מסוגל אפילו לחשוב על ללמוד באותו זמן, ואצלו זו בכלל לא היתה שאלה...".

אמרו לנו שננסה להשמיע לו מוזיקה שהוא אוהב, אולי זה יגרום לו לפעילות מוחית שממנה יבוא שיפור נוסף... מוזיקה שהוא אוהב? זה לא האיש המתאים לכאלו רעיונות.

"אבל אז הגעתי בשבת אחר הצהריים לבקר אותו בבית החולים, הוא היה מחוסר הכרה ולא יכולתי לעשות הרבה חוץ למשבת לידו. פתחתי משניות והתחלתי ללמוד ביני ובין עצמי, בניגון מיוחד... הניגון של אבא, הניגון שהיה מנגן תמיד כשהיה משנן את תלמודו. אחרי כמה דקות נכנסת אחות בריצה, ושואלת מה קרה. התברר שהניגון הזה זה בדיק"ה המוזיקה שהוא אוהב", המוניטור החל לזוז, יש תנועות ותנודות. הוא היה במצב של 'צמח', מחוסר הכרה באופן מוחלט! אבל את הניגון של לימוד המשניות הוא לא יכול היה לפספס!

שכוחו וגבורתו בתורה

"זה היה נכון גם לצד השני. חוץ מהניגון הזה של הגמרא, הוא לא הכיר שום דבר אחר, ולא שמע שום דבר אחר, ומעשה שהיה כשאחי רבי דוד שליט"א היה בחור ביישבת פוניבז', ואבא הגיע לישיבה כדי ללמוד איתו - זו היתה דרכו, ללמוד עם ילדיו, גם אלי הוא היה בא לישיבה ללמוד איתי - הם למדו בשקידה, ולפתע נשמע קול רעם גדול. כל הבחורים קמו על רגליהם לברך 'שכוחו וגבורתו מלא עולם', אבל אבא לא קם ולא בירך.

"רבי דוד ידע שאבא הוא איש הלכה, והוא לא מניד עפעף נגד ההלכה. אם אבא לא מברך, אותה היא שבאמצע הלימוד אין להפסיק, אפילו לא כדי לברך ברכת הרעם!

"כשסיימו ללמוד וצעדו הביתה, רצה רבי דוד לברר זאת בצורה ודאית, לפני שהוא מוציא הלכה פסוקה מתוך המעשים, ושאל את אבא: "האם כששומעים רעם באמצע הלימוד, צריכים להפסיק ולברך".

אבא לא הבין את השאלה: "בוודאי שצריכים להפסיק, מה השאלה?".

"אז למה לא הפסקת כדי לברך מקום כשהיה רעם חזק???".

- "מתי היה רעם???".

אימה, חרדה וסטנדר עם גמרא

"אנחנו מדברים על יהודי שבצעירותו, כשהוא עצמו למד ביישיבת פוניבז', הוא נכנס פעם ל'סדר', והרגיש שיש לו משהו שמגרד ברגל, בתוך הנעל.

מתכוננים לשבת יחד עם:
ר' חיליש גולדברג
ור' יעקב אשר גרין
כל שבוע בקו השבת של 'דרשו'
077-2222-666

אחסידישער
שבת

יריד הספרים הגדול

תורמים לארגון 'אחינו' וזוכים ללא הגרלה

מחיר
מיוחד

וקבל במתנה
'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

שווי המתנה

₪ 465

'מסכת אבות'
עם 'דרש דוד'

תרום 24 x 12 חודשים

סך התרומה 288₪

המלאי מוגבל וכל הקודם זוכה | לרכישה: 'נדרים פלוס' טופס 'דרשו' | 'דרשו' 02 5609000

* משלוח חינם!!!

הוא נכנס לכולל, והיה המום. אחרי כמה דקות הוא שאל אותי: "החבר'ה שלך לא מעודכנים???". שאלתי אותו במה הם אמורים להיות מעודכנים, אברכי כולל לא נוהגים להתעדכן בחדשות באופן שוטף...

הרה"ג רבי אוריאל בנק, ראש כולל 'חבורת הלכה וש"ס' ברמת אברהם - בית שמש, בשיחה מיוחדת על הלימוד לפי תוכנית 'קנין הלכה' מבית 'דרשו', לאחר הסיום המרגש שערכו אברכי הכולל בבית מרן פוסק הדור שליט"א

יעקב א. לוסטיגמן

בעקבות הסיום המרגש שנערך בבית מרן פוסק הדור שליט"א, מטעם כולל 'חבורת הלכה וש"ס' ברמת אברהם בית שמש, על ההלכות שביו"ד ח"ב שנלמדו בעמל וביגיעה רבה במסגרת תוכנית 'קנין הלכה' מבית 'דרשו', שזיכרנו עם ראש הכולל הרה"ג רבי אוריאל בנק שליט"א, וביקשנו לשמוע מעט על הכולל, על תוכנית הלימוד ועל הקשר המיוחד של הכולל עם מרן פוסק הדור שליט"א. "משחר נעורי זכיתי לגדול בצלו של מרן פוסק הדור, רבינו הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א, פותח הרב בנק את השיחה. "גדלתי בהר נוף, אבי מורי הנו תלמיד של מרן, עוד בשנות בחרותו היה מרן מקרב אותו מאוד, כך שמאז שאני זוכר את עצמי, דמותו של מרן היתה חלק מההווה המשפחתי שלנו. בשבילי הוא כמעט כמו סבא, וזכיתי שכמו לאבי גם לי הוא מראה אותות חיבה ומדריך אותי רבות. "אחרי שהתחתנתי שאלתי את מרן היכן כדאי שאתגורר, ולהפתעתי הוא הורה לי להשתקע בבית שמש. לא כל כך הבנתי את ההוראה, כי אין לנו קרובי משפחה בבית שמש או כל סיבה אחרת לגור דווקא בעיר הזאת, אבל מרן אמר לי בקצרה "זאת עיר התורה".

פגישה אקראית

"כמובן שעשיתי כדבריו והגעתי לבית שמש, שמתפתחת במהירות ב"ה ובשנים האחרונות הגיעו להתגורר בה עשרות אלפי אברכים. עם זאת, לא הוקמו מספיק כוללים ומקומות תורה כדי להכיל את כל האברכים הללו.

"אחרי תקופה אומר לי מרן, שאני צריך להקים כולל אברכים בבית שמש. שוב הופתעתי. אני אברך ביישן, צעיר, מה לי ולהקמת כוללים. איך בדיוק עושים את זה, מאיפה מתחילים???

"צעדתי ברחובה של עיר והנה אני פוגש יהודי שמחזיק רשת כוללים. ניצלתי את ההזדמנות, ניגשתי אליו ואמרתי לו שקיבלתי הוראה לפתוח כולל בבית שמש, ילמדנו רבינו, איך עושים את זה, ואולי הוא מוכן להיות לי לעזר?

"הלח, יהודי יקר מאוד שיש לו זכויות עצומות בהקמת עולה של תורה, השיב לי על אתר שאם אני אדאג ל-50 אחוז מהמימון, הוא ישלים לי את 50 האחוזים הנותרים.

"יצאתי כשחצי תאוותי בידי, ועדיין ניקר בי הספק, מהיכן אשיג

50 אחוז? סיפרתי לחברים שלי על המקרה המעניין איך שהקב"ה זימן לי כביכול באקראי מימון ל-50 אחוז מהכולל שרבי משה הורה לי להקים, והחברים שלי זרקו כמה רעיונות להשלמת המימון, כשבתוך שעות, כבר היתה לי ביד תוכנית מסודרת וברת ביצוע מהיכן משיגים את יתרת הכסף באופן קבוע על בסיס חודשי.

"למחרת התקשרתי לאותו יהודי שהתחייב על 50 האחוזים, והוא היה ממש מופתע. כשהוא אמר לי 50 אחוז, הוא חשב שייקח לי כמה שבועות, ועד אז אני כבר אתייאש ולא יצא מזה כלום. הוא רצה להתיעץ, והוא הלך לשאול את... לא פחות ולא יותר מאשר מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, שכמובן דחק בו להתקדם עם זה כי יש חשיבות רבה להקמת כולל אברכים בבית שמש, וליתר דיוק בשכונת רמת אברהם בבית שמש.

ההוראה: 'קנין הלכה'

"וכך, מהרגע להרגע, קם לו כולל אברכים, כשכעת נותר לנו רק לקבוע מה יהיו תכני הלימוד, וכבר מהשלב הראשון ברור היה לנו שהלימוד יהיה משוכלל, גם טור וש"ע, וגם גמרא, שכן זו דרכו של מרן פוסק הדור שתובע מכל תלמידיו ושומעי לקחו לאחוז בזה וגם מזה לא להניח את ידם, ללמוד גם טור וש"ע וגם ש"ס.

"ניגשתי למרן, הצעתי בפניו את האפשרויות השונות, ואחת מהן

להפתעתי ראיתי שם את רבי יונה עומד כשהוא מוקף בשלושה מאברכי הכולל, והם מתווכחים בלהט. רבי יונה אמר איזה חידוש בהלכות הנלמדות, והאברכים לא מיהרו לקבל את דבריו, היה שם ששון ושמחה בין קופסאות השימורים והקרטונים של הקורנפלקס

היתה ללמוד הלכה לפי התוכנית של 'קנין הלכה', מבית 'דרשו'. מרן לא היה צריך עוד רעיונות ומיד הורה לי להיצמד לתוכנית הזאת, בהסיפו שהחזון הגדול של רבי מאיר שפירא היה שיהודים מכל העולם יעסקו באותו דף גמרא, וכל יהודי באשר הוא יפגוש יהודי אחר ויוכל לדבר איתו על הדף שלמדו היום, למרות שהם משתי מדינות שונות.

"אותו הדבר בהלכה", אמר לי מרן, "אם האברכים ילמדו את אותם סימנים שלומדים בעשרות ובמאות מקומות נוספים ברחבי העולם, יהיה להם בכל מקום משהו לדבר אתו בנושא שבו הם עוסקים עכשיו".

"עוד הוסיף מרן ואמר שיש פה גם את העניין שאינו דומה מועטין העוסקים במצוה לרבים העוסקים במצוה, וההרגשה של כל אחד מהלומדים תהיה טובה ומחייבת יותר, כשהוא יודע שהוא חלק ממשהו גדול ועוצמתי של אלפי לומדים: "בכל מקום שתלך תמצא יהודי שלומד לפי הסדר של 'דרשו'", אמר מרן, והסביר שזה נותן המון ללומדים. לבד מכך, התוכנית עצמה מאוד מצאה חן בעיניו, צורת הלימוד, עם המראי מקומות המופלאים, המבחנים הבהירים, ה'מחייב' של העמידה ביעדים - כל אלו היו השיקולים שציין מרן כשהנחה אותנו להיצמד לתוכנית הזאת.

מבחן במונסי

"וכמה צופיות עיני הבדולח של חכמי הדור נוכל לראות מהמעשה שהיה אצלנו עם אברך שנאלץ לצאת לארה"ב לצורכי רפואה של מי מבני משפחתו, ושהה שם תקופה של מספר שבועות, במהלכה שקד על תלמודו ואף עשה את המבחן של 'קנין הלכה' בארה"ב, במונסי, למרות שהכולל שלו הוא בבית שמש... אגב, לא הופתעתי לגלות שהוא קיבל ציון מאוד גבוה, למרות הטרדות והקשיים שהיו מנת חלקו בתקופה בה התכונן למבחן, כי כשיהודי נותן את כל כולו לתורה, מן השמים כבר מסייעים על ידו והוא זוכה להצלחה וסייעתא דשמיא.

"אחצה"צ לומדים אצלנו גמרא, תחילה למדנו 'דף היומי', ובהמשך עברנו למסלול של 'עמוד היומי' של 'דרשו', כי האברכים רצו ללמוד יותר בעיון, וזה כבר נושא לשיחה נפרדת, על התרומה העצומה שזה נותן ללומדים וכמה זה משביח גם את הלימוד בהלכה...".

"הקשר שלנו עם מרן לא הסתכם בכך, למעשה זכינו שנכדו, הגאון רבי יונה שטרנבוך שליט"א מרבני 'רמת אברהם', משמש כראש חבורה בכולל, ומביא אל תוך הלימוד את השאלות המעשיות שהגיע אליהם, הוא אומר את השיעורים, וכמובן שכל הלימוד מגיע לרמה אחרת לגמרי כשאדם גדול כזה עומד על גבי הלומדים, ומדריך אותם דבר יום ביומו.

"לא מזמן נכנסתי למכולת פה אצלנו בשכונה, ולהפתעתי ראיתי שם את רבי יונה עומד כשהוא מוקף בשלושה מאברכי הכולל, והם מתווכחים בלהט. רבי יונה אמר איזה חידוש בהלכות הנלמדות, והאברכים לא מיהרו לקבל את דבריו, היה שם ששון ושמחה בין קופסאות השימורים והקרטונים של הקורנפלקס, הלב התרחב

מאשר אל מול המראה הנפלא הזה!".

"לא זו אף זו, במעמד הסיום שעשינו עכשיו אצל מרן, הוא נתן לי עוד הוראה מפתיעה... להקים בכולל מסגרת לבחורים מבוגרים שהגיעו תחושת מיצוי בישיבות. מדובר על בחורים רציניים ומתמידים, שלימוד ההלכה ייתן להם להתחדש ולפרוח מחדש, אחרי שכן בישיבות כבר חוזרים על מסכתות שהם למדו כבר, והם צריכים ללמוד דברים חדשים. בימים אלו אנחנו עמלים על הקמתה של המסגרת הזאת".

ה'ברען' מתגבר

עד כמה חשובה ההיצמדות לתוכנית 'קנין הלכה' של 'דרשו', מספר ראש הכולל שליט"א את המעשה הבא:

"לקראת סוף זמן החורף, ממש בימים האחרונים של הזמן, הגיע לבקר אצלנו בכולל אחד ממקימי עולה של תורה בבית שמש, תלמיד חכם מופלג שזכה לסייע ולהיות שותף להקמתן של מסגרות תורניות רבות מספור. הוא נכנס לכולל, והיה המום. אחרי כמה דקות הוא שאל אותי: "החברה שלך לא מעודכנים???". שאלתי אותו במה הם אמורים להיות מעודכנים, אברכי כולל לא נוהגים להתעדכן בחדשות באופן שוטף... "הם לא מעודכנים שהזמן מסתיים בעוד ימים אחדים?", הוא שאל, "הם לומדים עם 'ברען' של תחילת הזמן...".

"אמרתי לו שדווקא הוא זה שלא מעודכן... מי שמעודכן ומכיר את תוכנית 'קנין הלכה', יודע שזה עובד הפוך. ככל שמתקרבים לסוף הזמן, מבינים שהמבחן החצי שנתי מתקרב, וזה הזמן לסכם ולחזור על מה שלמדנו בחצי השנה האחרונה, הלהט והברען בלימוד רק הולך ומתחזק!".

כשכבר לא עמדו לו כוחותיו לנסוע לומר שיעורי תורה, קבע עם שני ניניו לומר בפניהם שיעור קבוע במשניות. אז פנה הוא אל מורי-חמי שר-התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל בבקשה שיצרף גם את בנו לשיעור הקבוע הזה

הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א, על התמסרות מוחלטת להרבצת תורה וזיכוי הרבים

"וְכֵן תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם" (במדבר ח', ז')

לימוד - שהיו למצער בעיר, כתוצאה מקשיי הקיום ומצוקת המחיה הנוראיים שהיו אז.

משפחות רבות הגיעו לכדי פת לחם ממש, והעדיפו לשלוח את בניהם לשאת בעול כלכלת הבית על ידי שְׁיַעְבָּדוּ בעבודות שונות; נגרות, זגגות, סבלות, רוכלות וכיוצא-בזה. כך שרבים מן הצעירים העבירו את ימיהם ולילותיהם מבלי עסק התורה, וכתוצאה מכך נתגדל דור של יהודים חרדים לדבר ד', אך עמי-ארצות ממש, מנותקים בתכלית מעולמה של תורה.

ליבו של רבי אברהם נכמר לנוכח המצב העגום, וכדרך רבו הגדול ה'חפץ חיים' לא אמר 'שלום עלי נפשי', אלא מיד ראה לנגד עיניו את חובתו לפעול ולעשות, והקים את הארגון המפורסם 'תפארת בחורים' בבית-המדרש העתיק 'תפארת ירושלים' מעל 'השטיבלאך' ברחוב ישועות יעקב במרכז שכונת 'מאה שערים'.

במסגרת זו היו הבחורים קובעים עיתים לתורה בשעותיהם הפנויות; בשעות הבוקר או הערב, וכן בימי שישי ושבת, זאת לצד עבודת הפרנסה בה עסקו, וכך התאפשר להם לשלב עיתים של לימוד תורה יחד עם יגיעת-כפיים.

בנוסף גם היה רבי אברהם מרצה בפניהם שיעורים קבועים בגמרא, ספר 'חיי אדם' ופרקי אבות, וכן נושא דרשות של חיזוק ומוסר מלהיבים. ותיקי תלמידיו אותם הכרתי בצעירותי סיפרו, כי היה לו בפיו כח של מגידות. דבריו היו עשירי תוכן, ממוזגים בקורט של מקוריות ועסיסיות, והוא גם ידע לומר אותם בנעימות וערבות

כידוע, הסבא-קדישא מראדן, רבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל נשא בליבו כל ימיו רגש רב-עוצמה של אחריות לכלל ישראל. שירת חייו היתה שלשלת בלתי פוסקת של הרבצת תורה, זיכוי הרבים, נטיעת אמונה ובטחון והשרשת כבודו יתברך וכבוד תורתו. גם כאשר היה זקן מופלג, במעלה גיל השמונים והתשעים, לא חס על כוחותיו הדלים, והיה מכתת רגליים ימים ושבעות לנסוע מעיר לעיר וממדינה למדינה בכדי לחזק מקומות תורה, ולהרים את קרן התורה וההלכה, קדושת השבת, הצניעות, שמירת-הלשון, ולהגדיל ולהאדיר את כל מה שיקר וחשוב בעיני השם יתברך.

ביודעו את החשיבות הרבה שמיחסים חז"ל בכמה מקומות להרבצת תורה ולהשתדלות לטובת הכלל, ובהכירו את ירידת הדורות החמורה בזמנו, היה ה'חפץ חיים' ממריץ תמיד את תלמידיו ומקורביו להקים ישיבות ומסגרות לימוד, להרביץ תורה ויראת-שמים, ולגדל חיילים נאמנים בלגיונו של מלך מלכי המלכים.

והיה ה'חפץ חיים' מדגיש כי המעלה הזאת של הרבצת תורה וזיכוי הרבים היא לאו דוקא בשביל תועלתם של אחרים, אלא גם בשביל התועלת הרוחנית של כל אחד ואחד לעצמו. על ידי שמלמד ומזכה את האחרים האדם עצמו מתעלה ומשתלם לאין ערוך, וכאמור, זוהי תכלית האדם להגיע למדרגה הגבוהה של הרבצת תורה, "ללמוד וללמד".

ואכן, תלמידיו הרבים של ה'חפץ חיים' שהיו מפוזרים ברבות הימים בארבע קצוות תבל, ספגו ממנו רוח טהרה ורגש אחריות זו, והשתדלו בכל מאודם להרביץ תורה ולזכות הרבים.

אציין את הסבא-רבא של משפחתנו, רבי אברהם אלישיב זצ"ל, רבה של העיר 'הומלא' ברוסיה. חתנו של המקובל האלוקי רבי שלמה אליאשאוו זצ"ל, בעל ה'לשם שבו ואחלמה', ואביו של פוסק הדור האחרון, הרב אלישיב זצ"ל.

אחד כמו מאה

מסופר עליו כי מיד עם בואו לארץ-ישראל בשנת תרפ"ד, כשראה את העזובה הגדולה מהבחינה הרוחנית השוררת בקרב בני הנוער הצעירים בירושלים - נרעש עד עמקי נפשו. המצב בשעתו היה מזעזע. מרבית הבחורים לא השתלבו במקומות תורה ובמסגרות

מיוחדת. כך הצליח למשוך אליו לבות של צעירים רבים שבאו לשמוע לקח מפיו מדי יום ביומו ומדי שבת בשבתו.

אגב, מסופר, כי בתקופה הראשונה לא היה ציבור גדול כל-כך של לומדים, אך חותנו הגדול ה'לשם' זצ"ל יעץ לו: "אתן לך כלל שיביא לך הצלחה גדולה, אם תדבר לאדם אחד כפי שאתה מדבר למאה אנשים, באותה עוצמה ממש, אז ינהרו אליך רבים!"... וכך אכן היה. במשך השנים התרבו ספסלי בית המדרש לבלי הכר, ומשיעור קטן ופשוט הוקם מעצמה מיוחדת של תורה שחוללה מהפכה רוחנית גדולה בירושלים.

שמעתי מזקני ירושלים, כי בסוף סדרי הלימוד היה רבי אברהם נוהג לשיר עם הבחורים הצעירים שיר מיוחד בשפת האידיש, באמצעות זירזם לתוספת שקידה והתמדה ולחוש ביקרת התורה. השיר היה מוסב על המילים הבאות: "לומדים שעה אחת תופרים בגד יפה. לומדים שתי שעות תופרים לבגד ציצים ופרחים. לומדים שלוש שעות מרגישים טעם גן-עדן... טעם גן עדן... טעם גן עדן..." רבי אברהם תלה תמיד את פעולותיו החשובות הללו בכח כוחו של רבו הגדול ה'חפץ חיים', אשר החדיר בו בעצמות כמה חשוב להרביץ תורה בעולם, להשפיע טוב על אחרים ולזכות את הרבים.

ישיבה לשלושה צעירים

בבני-ברק, לפני כשלושים שנה, התגורר יהודי חשוב מתלמידי ה'חפץ חיים', רבי אליהו יהושע ויינר זצ"ל, שגם בו פעמה בחזקה רוח טהרה זו של הרבצת תורה וזיכוי הרבים, וכל ימיו התמסר בכל כוחותיו "ללמוד וללמד".

בצעירותו זכה הרב ויינר ללמוד בהיכלה של ישיבת ראדין, ולצקת מים על ידי רבו ה'חפץ חיים'. חיבה יתירה נודעה לו מרבו אשר אפשר לו אף לשמשו ולישון איתו בחדר אחד במשך תקופה ארוכה, וכן שימש כשלוחו בעניינים חשובים. כך זכה לשאוב ממנו הרבה תורה, חכמה ומוסר, ובעיקר לנשום את האויר הזך והצלול שאפף את ארבע אמותיו של הכהן הגדול מאחיו.

לאחר פטירתו של הרב ויינר התפרסם מכתב נדיר ומיוחד בכתב יד קודשו של ה'חפץ חיים', שכתב עליו בלשון הזאת: "תלמידי המצוין הגדול במידותיו וגדול בתורה כבוד קדושת שמו מוהר"ר אלי' משאווייל... תלמידי החביב עלי כנפשי הוא רבי אליהו. איש אמונים הוא וירא-אלוקים באמת".

דומה כי די במכתב נלהב ומוכתר בתארים נדירים זה של ה'חפץ חיים', כדי ללמד על גודל קרבתו של התלמיד אליו, וביקרת חשיבותו ומעלתו.

בצעירותו כאשר עלה הרב ויינר לארץ-ישראל השתקע בירושלים, והקים בשכונת 'בית ישראל' כולל של אברכים מופלגים בצוותא עם רבי דוב סוקולובסקי זצ"ל, חבורה שהיוותה בהמשך את הגרעין הראשוני של ישיבת מיר בהתייחסותה. לעת זקנותו הוא עבר להתגורר בשיכון 'חזון איש' בבני-ברק, סמוך לבית חתנו הגדול רבי גדליה נדל זצ"ל - רב השיכון ומחשובי תלמידי ה'חזון איש'. באותן שנים הוא נמנה בין המתפללים הקבועים במניין של הסבא

ה'סטייפלער' זצ"ל בבית-הכנסת 'לדרמן', וכך זכינו להכיר מעט יהודי קדום זה מבני היכלא קדישא של ה'חפץ חיים', ולהתבשם באוירו.

בהליכותיו והנהגותיו יכלו לראות בבואה של דמות דיוקנו של רבו הגדול. צאצאיו מספרים עליו, כי במשך שנים היה שרוי בתענית-דיבור מעת הקיצו משנתו בהשכמת הבוקר ועד שעות הצהריים, כשכל אותן שעות שקד על התורה ברציפות. כמו-כן מיוחד-במינו היה בשמירת פיו ולשונו מכל דיבור אסור בקפידה רבה.

אולם דומה שבעיקר יכלו להרגיש במחיצתו את הרוח שספג מרבו ה'חפץ חיים' להרביץ תורה. כל ימיו הוא התמסר להחזיק כלכלית אברכים תלמידי-חכמים ושקדנים שלהם ראה עתיד מזהיר להיות מגדולי ישראל. במקומות רבים ברחבי הארץ הוא הושיב מלמדי תינוקות, הקים שיעורי תורה לצעירים, למבוגרים ולעולים חדשים היושבים בערי הפרזות ובמושבות החדשות, ועד גיל תשעים עוד כיתת רגליים בעצמו להשמייע שיעורי תורה ושיחות מוסר בפניהם, וטרח ויגע למען זה בגוף, בנפש ובממון.

זכורני שבסוף ימיו, כשגילו כבר נשק למאה, שוב לא עמדו לו עוד כוחותיו לנסוע מעיר לעיר לומר שיעורי תורה ולשאת שיחות חזיון, ולכן קבע עם שני ניניו - נכדי חתנו רבי גדליה נדל, לומר בפניהם שיעור קבוע במשניות, כדי שלא להרפות מהרבצת תורה. אז פנה הוא אל מורי-חמי שר-התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל בבקשה שיצרף גם את בנו - גיסי רבי יצחק שאול שליט"א, שהיה אז ילד צעיר לימים, לשיעור הקבוע הזה. הוא טען כי הוא רוצה לקיים את צוואת רבו הגדול ה'חפץ חיים' שזירזו והמריצו להקים ישיבות ולפעול למען הרבצת תורה, והחל משלושה תלמידים יש לזה קביעות ושם של "ישיבה".

כך עד ימיו האחרונים, טרח ויגע הרב ויינר בשארית כוחותיו למען הרבצת התורה!

שמונים שנות הרבצת תורה

באחרונה איבד עולם התורה את אחד ממנהיגיו וקברניטיו, ראש ישיבת פוניבז', רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל, אשר נסתלק לגנזי-מרומים תוך שבעת ימי ההשלמה של חג מתן תורתנו תשפ"ג. אדם גדול בענקים היה, הראה דוגמא חיה ומופתית לעיני כל ישראל מהי מסירות-נפש על הרבצת תורה. משנת תש"ו, אז מונה על ידי הרב מפוניבז' זצ"ל, לומר 'חבורות' לצעירי התלמידים בישיבה, ועד זיבולא בתרייתא ממש, תקופה של קרוב לשמונים שנה, אמר את שיעורו היומי דבר יום ביומו חוק ולא יעבור, ולא חדל מלאומרו מעולם, בכל המצבים והעתים שוים לטובה.

אפילו בזמנים עמוסים או בלתי-שגרתיים, כמו: פורים, ערב פסח, ימי חול המועד ובימי בין הזמנים, היה מכנס בביתו חבורת תלמידים 'מבקשים' ואומר בפניהם את השיעור היומי. הוא לא ויתר ולא עיגל פינות, רק במצבים של פיקוח-נפש ממש שהיה הכרח ממש. זאת משום שראה במשימה הזאת של הרבצת התורה את היעוד של חייו. מסופר כי ביום שקם מהשבעה על פטירת אחיו הנערץ רבי יעקב

עם הגעתם - ומשלא נוכחו שנאמרת שיחה - החלו לחשוד שאיחרו את המועד. כפרפרים שנמשכים אל האור ניגשו השניים הישר למרן רבי יחזקאל ושאלו בחרדה המשגיה כבר מסר את השמוע'ס!?

ה"כתית" של מרן "רַב חֶצְקֵל"!

הרב רפאל ברלזון

"אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּחָה" (במדבר ח', ב')

ארה"ב, חורף תש"ז.

הידיעה על הקבוצה האחרונה של תלמידי "ישיבת מיר" שהגיעה משנחאי לארה"ב, מתפרסמת ברחוב היהודי. הגאון רבי אברהם קלמנוביץ זצ"ל אף מפרסם מאמר נרגש תחת הכותרת 'הנה הנה הם באים':

"...באו בספינת 'ג'נרל מיגס', משנחאי לחוף סן פרנציסקו, החבורה האחרונה מישיבת מיר - מאה ושלושים במספר... החרש והמסגר יחדיו - גדולי התורה והיראה, פליטת בית סופרנו היחידה שנשארה בשלמותה. ובראשם בא איתם היום המשגיה והמנהל, גאון המוסר והדעת, צדיק יסוד עולם, מרן רבי יחזקאל הלוי לוינשטיין שליט"א, הוא המחנך והמשפיע היותר גדול שבדורנו על תלמידי הישיבות הגדולות."

הקבוצה המיר'אית שהפליגה מן המזרח הרחוק, עגנה בחוף המזרחי של ארה"ב - ולא בחוף המערבי לשם נקבצו זה מכבר מאות אלפי היהודים שהפליגו מאירופה. נמל 'סן פרנציסקו' שמדינת 'קליפורניה' קלט אותם, ובהמשך שמו פעמיהם מערבה ל'ניו יורק'. "חיים לובאן" היה בחור אמריקני צעיר שנולד ב'סיאטל' שב'ווישינגטון' ארה"ב. לימים גלה למקום תורה, לישיבה מקומית בניו יורק שם התחבר עם בחור בשם 'גינז'ר'. יום אחד ניגש אליו החבר עם עיניים בורקות וסיפר לו ש"המיר'ערס" הגיעו לניו יורק - ויחד עימם מרן "רַב חֶצְקֵל"! נו, אז חייבים ללכת לשמוע ממנו שמוע'ס!

כדי להוציא את התוכנית לפועל, הזמין אותו החבר לשבות עמו בשכונת 'פאראקווי'. משם ייצאו רגלית לקראת מוצאי שבת וכך עוד יספיקו לתפוס את השמוע'ס. ואכן, הם צעדו רגלית כשני קילומטר והגיעו נרגשים למקום בו שכנו תלמידי ישיבת מיר.

עם הגעתם - ומשלא נוכחו שנאמרת שיחה - החלו לחשוד שאיחרו את המועד. כפרפרים שנמשכים אל האור ניגשו השניים הישר למרן רבי יחזקאל ושאלו בחרדה המשגיה כבר מסר את השמוע'ס!?

שיחה פרטית

'הבחור החשוב חיים לובאן נ"י' - הספיק כבר מאז להינשא ולכהן כרב קהילה בת אלפי משפחות בארה"ב. לעת זקנותו עלה ארצה

והתגורר בירושלים עד לפטירתו באחרונה, אבל את אותם רגעים לא שכח לעולם:

מרן "רַב חֶצְקֵל"! השיב לנו: "כבר אמרתי את השמוע'ס - אבל אומר לכם שמוע'ס פרטי!" וכך התיישבנו מולו שנינו, ליד שולחן קטן.

השמוע'ס נסוב על לשון המדרש רבה בתחילת הפרשה "ואתה תצוה" (כו, כ) הדא הוא דכתיב "זית רענן יפה פרי תאר קרא השם שמך" (ירמ' יא, טז) שואל המדרש וכי מכונים ישראל רק ע"ש הזית, והלוא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל? (גפן, תאנה תמר וכו') אלא מסביר המדרש שבהשוואת ישראל לזית ישנה ייחודיות:

"מה הזית הזה עד שהוא באילנו מגרגרין אותו, ואח"כ מורדין אותו מן הזית ונחבט, ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במטחן ואח"כ טוחנין אותו, ואח"כ מקיפין אותו בחבלים ומביאים אבנים, ואחר כך נותנין את שמן - כך ישראל באין אומות העולם וחובטין אותם ממקום למקום, וחובשים אותם, וכופתין אותם בקולרין ומקיפין אותם טרטיזין (-חילילם) ואחר כך עושין תשובה והקב"ה עונה להם... הוי זית רענן יפה פרי תאר."

מרן "רַב חֶצְקֵל"! חזר והדגיש באוזנו "כתית!" "כתית!" כשם שהשמן מופק רק על ידי הכאה - כך בני ישראל! עליהם לכתות את עצמם כדי שיפק מהם שמן!

כתית למאור

בשיחה שקיימנו אתו 67 שנים אחרי - הוא הוסיף מרום שנותיו -

המשך בעמוד 25

לאחר נסיעה בת תשע שעות הגיע הרב דסלר בליווי בנו לסינסיטי. הם זירזו צעדיהם לביתו של הרב סילבר. במשך שעה ארוכה השתעשעו הרב סילבר ואורחיו בדברי תורה, עד אשר פנה הרב סילבר אל הרב דסלר בשאלה - "ובכן, מה הביאכם לסינסיטי?"

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר' - במה מתייחדת מצוות קרבן פסח יותר מכל מצוות התורה, שניתנה בשני מועדים, לטובת אלו שהיו פטורים ממנה בפסח ראשון

"אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע" (במדבר ט', ז')

מי שמתבונן מעט בנושא של פרשת 'פסח שני' אינו יכול שלא להתפלא במה השתנתה מצוות קרבן פסח משאר מצוות? האנשים המבקשים הלא מדגישים להדיא שהם טמאים לנפש, והתורה אסרה על כל טמא לנפש להקריב קרבן, ואף על פי כן שואלים "למה נגרע?" וכי יעלה על דעתנו שאדם שאינו כהן ישאל 'למה יגרע חלקי מלאכול קרבן חטאת?' לכל מצווה יש את הכללים שלה, ומי שאינו עומד בקריטריונים לא הצטווה לקיימה. זאת ועוד, אנו מבינים שהיתה כאן השתקקות של אותם אנשים, ולולא אותה השתקקות לא היתה מתחדשת פרשה זו. אבל רש"י מגלה שלא כך הם פני הדברים, וכך כתב: "ראויה היתה פרשה זו להיאמר על ידי משה, כשאר כל התורה כולה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן, שמגלגלין זכות על ידי זכאי".

מבואר שבאמת, גם לולא בקשתם, משה רבנו היה מצטווה מראש על פסח שני. אם כן מחריפה השאלה: מה נשתנה קרבן פסח מכל המצוות שאין לנו אפשרות לקיימן שלא בזמנן?

להיות מכירי טובה

היסוד הוא אחד, והוא יסוד המצוות כולן, וכדי להטעימן נספר: סיפור ראשון: כאשר ביקר רבי שלום שבדרון זצ"ל באירופה והוא כבן שבעים וחמש שנים, זקן ותשוש, אירע ובדרך הילוכו ברחוב מעד ונפל. וכך גם אירע ביום שלמחרת: בהיותו בחדרו הוא נתקל ונפל על הארץ.

"למה נפלת?" שאל רבי שלום את עצמו ואת מלווי שוב ושוב. שאלה זו הציקה לו מאוד, ולא עזרו כל ההסברים כי בעולמם של מבוגרים הנפילה מצויה. הדברים לא נקלטו באוזניו. לפתע קם על רגליו ואמר: "אני הולך להתייעץ עם הצדיק ממנצ'סטר, רבי יהודה סגל".

חלפה שעה ורבי שלום הודיע חגיגית: "החלטנו יחד עם רבי יהודה סגל שהנפילה נגרמה עקב חיסרון בהכרת הטוב... בימים אלא מתקיימת בארצות הברית שמחת נישואין של בן אחד ממכריי, יהודי שהתחסד עמי רבות. האיש ביקש ממני מספר פעמים

שאבוא להשתתף בשמחתו ולא נענית לו, כוחותיי הדלים מנעו ממני להסכים להטלטל עד ארצות הברית. אבל הכרת הטוב מה יהא עליה? הכרת הטוב! הייתי צריך לנסוע!"

הודיע אפוא רבי שלום נחרצות שהוא נוסע לאמריקה. "מחר ה'שבע ברכות' האחרון ואני בעז"ה אשתתף בו!" רבי שלום ביקש להודיע טלפונית שהוא מגיע, ארז מזוודה קטנה ויצא לדרך.

ואכן הספיק רבי שלום לשמח את החתן ואת אבי החתן, ונסך אהבת תורה ויראת שמים במאות המשתתפים שנכחו שם. כששב ללונדון נזקק למנוחה של מספר ימים, אך רוחו היתה עליזה ביותר. הוא חש נקיון פנימי. עשיתי מה שהיה מוטל עלי, בשלמות.

וסיפור שני: כשנשיא ארה"ב ג'ורג' בוש הבן ביקש להיבחר לתקופת כהונה שניה, ביקשו מקורביו מראש עיריית ירושלים דאז, הרב אורי לופוליאנסקי, להשתתף בסרטון קצר עבור מערכת הבחירות הסוערת: לעמוד על חומות ירושלים ולהודות לנשיא האמריקאי על תמיכתו האיתנה בישראל.

עלה ר' אורי לשאול את מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ונענה: "ודאי, יש לנו חובת הכרת הטוב כלפיו!"

נקבע זמן לצילום, ובינתיים החל הנשיא יורד בסקרים, ומביני

דבר הזהירו שהבעת תמיכה בו עלולה להתפרש כהתערבות בבחירות, וכי המתחרה שיזכה יתנקם בישראל. עלה ר' אורי שוב למרן הגר"ש ושאלו, אך מרן זצ"ל לא הבין את השאלה: "ואם הוא יורד בסקרים, ואם לא יבחר - האם נפגמת הכרת הטוב שלנו כלפיו?" "אלא מאי", הוסיף, "חושש אתה שזה עלול להתפרש כהתערבות? הלא אינך נציג ממשלתי ואינך מביע עמדה רשמית, מדבר אתה כראש עיריית ירושלים ומביע הכרת טובה?" הא למדנו, כמה גדולה החובה המוטלת עלינו להיות מכירי טובה. וכל כך למה?

אספר עוד, כשזכיתי להקים את ביתי עם רעייתי ע"ה, מסדר הקידושין היה מו"ר ראש ישיבת "מאור התלמוד" הגאון רבי חיים זליבנסקי זצ"ל, סדר הדברים היה בישיבה שכשראש ישיבה אחד סידר קידושין, רה"י השני היה מגיע להמשך החתונה לשמוח בעת הריקודים עם החתן.

והנה כדרכם של כל חתן וכלה מלווים אותם לחדר איחוד בשירה וזמרה, אמנם מעת שנכנסים פנימה הזירה מסתיימת והקהל מתפזר לסעודת מצוה, לא כן היה אצלנו, משנכנסנו לחדר איחוד שמענו שבחוץ ישנה שירה ומחיאיות כפיים, לא הבנתי מה קורה. לאחר שבוע הלכנו לצלם לקבל את אלבום התמונות, עברנו על התמונות ואנו רואים שמחוץ לחדר איחוד עומד ראש הישיבה עם קבוצת תלמידים כולם מחויכים והם שרים ומוחים כף, הצלם שהיה תושב רחובות וכמעט היה צלם הבית של כל תלמידי הישיבה בתקופה ההיא, חיך לעומתנו כשנעצרנו בסדרת התמונות האלו, ואמר אתם לבטח מתפללים מה זה?

משנכנסתם לחדר האיחוד והקהל החל להתפזר, פנה ראש הישיבה לבחורים ואמר, מן הראוי היה שאחזור לרקוד עם החתן בחתונה, כיון שעשה כמה דברים לתועלת הישיבה, אבל יש לי פגישה חשובה לטובת הישיבה בירושלים, ולא אצליח לחזור, באו נעשה מעגל נרקוד כאן, לפחות תישאר מזכרת לחתן שרקדתי לכבודו בחתונתו!...

המסע של הרב דסלר

בתקופת ימי מלחמת העולם השנייה זכה בנו של הגרא"א דסלר זצ"ל, רבי נחום זאב זצ"ל, להינצל ברחמי שמים מגיא צלמוות ולהגיע אחר תלאות וטלטולים לאמריקה. חלפו שנים אחדות, מלחמת העולם שככה, והרב דסלר הגיע לאמריקה להתראות עם בנו אהובו אחר שנים ארוכות שלא התראה עמו.

במהלך שיחתם גולל רבי נחום זאב בפני אביו את הקורות אותו בתקופת המלחמה תוך שהוא מציין בפניו את אותם גדולי תורה שעמדו לימינו במשך אותן שנים. ועל כולם הפליג רבי נחום זאב בשבחה של הכנסת האורחים הנפלאה לה זכה במעונו של הגאון רבי אליעזר סילבר רבה של סינסיטי.

מיד בשמוע הרב דסלר על פעלו של רבי אליעזר סילבר אמר שברצונו להודות לו. רבי נחום זאב הבין כי בדעתו של אביו

להודות באמצעות שיחת טלפון ומיד הוציא מכיסו את פנקס הכתובות לאתר את מספר הטלפון שלו. אך הרב דסלר אמר כי אין די בהודיה טלפונית אלא ביקש מבנו להתלוות אליו לנסיעה ברכבת לסינסיטי, עירו של הרב סילבר.

רבי נחום חשש שמא הנסיעה הארוכה לסינסיטי אינה לפי כוחותיו של אביו, לכן הציע לו להודות לרב סילבר באמצעות מכתב או שיחת טלפון, אך הרב דסלר עמד על שלו.

לאחר נסיעה ארוכה בת תשע שעות הגיע הרב דסלר בליווי בנו לסינסיטי. הם זרזו צעדיהם לביתו של הרב סילבר, משם יצאו שלושתם לבית הכנסת. בתום התפילה הזמין הרב סילבר את אורחיו החשובים לביתו לסעוד עמו ארוחת בוקר, כשתוך כדי כך התפתחה ביניהם שיחה של דברי תורה כדרכם של תלמידי חכמים.

במשך שעה ארוכה השתעשעו הרב סילבר ואורחיו בדברי תורה, עד אשר פנה הרב סילבר אל הרב דסלר בשאלה - "ובכן, מה הביאכם לסינסיטי?". ברי היה לו לרב סילבר כי סיבת טרחתו של הרב דסלר עד לביתו לא היתה בכדי. רגיל היה ברבים וטובים שהיו פוקדים את מעונו כשבפיהם בקשות שונות, ולפיכך סבר כי גם הרב דסלר בא לשם כך.

"באתי" - הפתיע הרב דסלר בתשובתו - "להביע את הערכתי העמוקה על כל החסד אשר גמלת עם בני". המענה לא סיפק את הרב סילבר. ענוותנותו לא הניחה לו לחשוב כי מעשיו זכאים למידה מופלגת שכזו של הערכה, ומשחלפו להן דקות אחדות שב ושאל בשנית - "נו, מה באמת מביאכם לסינסיטי?". ושוב חזר הרב דסלר ואמר לגודל פליאתו של מארחו - "אין סיבה אחרת לבואי לכאן. מטרת בואי אחת היא, להביע הכרת הטוב באופן אישי".

רק כאשר חזר הרב דסלר בשלישית להבהיר כי לא בא לבקש מאומה אלא רק להביא את רגשי תודתו, נכנע הרב סילבר לדברים תוך שהוא מחייך ואומר - "כעת מבין אני עד כמה חשובה היא הכרת הטוב".

מורי ורבי הגאון הגדול רבי פינחס שרייבר זצוק"ל, לא עניין אותו חוץ מד' אמות של הלכה, לשמחות כמעט לא היה הולך, חבל היה לו על הזמן, אצל בני הקהילה שהיו עושים שמחות בימים בהם היה באשדוד היה הולך למספר דקות, או כשהיו מחתנים בעיר מגוריו בני ברק גם היה קופץ לרגעים וחוזר לתלמודו.

כשרבנים ואדמו"רים מחתנים נהוג להזמין רבנים רבים, בשמחות אלו לא ראו אותו כמעט אף פעם, כמו באירועים כולל סיומי ש"ס וכדו' הוא לא ראה עצמו כדמות החשובה לאנשים במזרח וממילא לא מצא לנכון להיענות להזמנותיהם.

כשכ"ק מרן אדמו"ר מבעלז שליט"א עשה שמחת בר מצוה לנכדו הראשון, היתה שמחה מיוחדת בחצר בעלז, והיו אחראים מיוחדים מטעם האדמו"ר להזמין רבנים, באשדוד פנו אלי עסקני חסידי בעלז שיש להם בקשה מיוחדת מהרבי להזמין את מו"ר, (יתכן שמכיון שהוא בן לחסידי בעלז היה הדבר חשוב לרבי)

אמרתי להם שאין שום סיכוי בפרט שהמדובר לנסוע לירושלים, וזה היה ביום קבלת קהל באשדוד, הסיכוי שואף לאפס, אך הם כחסידיים נאמנים בקשו להיכנס ולהעביר את הזמנת הרבי. משנכנסו קיבלתם בחום, הוא ראה את ההזמנה ולא אמר מילה אם יבוא או לא, משיצאו אמר לי שיתכן וכן ייסע להשתתף בשמחה. הופתעתי מאוד, שאלתי האם הרב מרגיש עדיין קשר לבעלו ולכן הוא חושב ללכת? נענה מיד, דלא זו הסיבה בגינה הוא שוקל לנסוע: "לא ראית מי היה מהמבקשים שאגיע? עסקן פלוני... והוא הלא עזר למוסדות, הרכת הטוב היא מדאורייתא!!!".

ונודה אליו שהוא בראנו

כל התורה מבוססת על הכרת הטוב, כל עבודת ה' שלנו היא הכרת הטוב, וכבר כתב הרמב"ן (סוף פרשת בא): "וכוונת כל המצוות, שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין לא-ל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו".

לא בכדי ה'קום עשה' הראשון שניתן לאדם הוא הכרת הטוב, כמבואר ברש"י על הפסוק: "וְכָל יְעֻשֵׁב הַשָּׂדֶה טָרֵם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר... וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת הָאֱדָמָה" (ברש"י ב, ה), שפירש וזה לשונו: "ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים".

רגילים לצטט דברי רש"י אלו בכדי ללמוד שכל דבר שמתקבל משמים הוא ע"י הצינור הנקרא תפילה, הגשם היה מוכן וחסרה היתה התפילה, אלו דברי אמת הכתובים בדברי הקדמונים, אבל מדלגים אנו על משפט קריטי ברש"י: "ואין מכיר בטובתן של גשמים" התפילה נחוצה כי בלעדיה אכן לא ירד השפע, אבל מה שנחוץ לאדם זה להיות מכיר בטובתן של גשמים, הקב"ה מעכב את טבע הבריאה, רק כדי שהאדם יכיר בטובתן של גשמים.

ולעומת זאת התביעה על האדם בחטא עץ הדעת היתה על מה שאמר "הָאֱשָׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי" (שם ג, יב), ופירש רש"י: "כאן כפר בטובה".

כשאנו רואים את הקפדתם הגדולה של רבותינו בעלי המוסר להכיר טובה, אנו מבינים כי למדו מתורתנו הקדושה שאם כל חטאת היא חוסר בהכרת הטוב, ושורש ויסוד לעבודת ה' היא בהכרת הטוב.

הכרת הטוב לספסל

הגה"צ רבי אלי' לופיאן ראה שנשפך לבחור בשיבה קפה, על הספסל בבית המדרש. מיהר רבי אלי' מקומו והחל לנקות את הספסל, הבחור מחה ואמר שהוא שפך ועליו לנקות. אמר לו רבי אלי' יש לי הכרת הטוב לספסל, כשאני מניח תפילין הרצועות עומדות על הספסל הזה עד שאני מגלגל אותן על ידי!!! סיפר לי אחד ראש כולל של אחת מרשתות הכוללים הגדולים

בארץ: במסגרת הכוללים אני מקפיד מאוד לקבל לכוללים אברכים שמתאימים במאה אחוז ולא מתאימים פחות או יותר... כלל זה לא אני החלטתי אלא נשיא הכולל מרן הגרא"ל שטיינמן, הוא ביקש שהכוללים יתייחדו במעלתם, והיה לזה הרבה סיבות גם רוחניות וגם נגע להחזקתם הגשמית...

יום אחד קבלתי טלפון ממלמד טוב של בני שהוא אירס את בתו עם בחור טוב והוא כבר מבקש שאשריין מקום לבנו לכולל, בדקתי את העניין וגיליתי שאברך זה התאים בשמונים אחוז... שאלתי את מרן רה"י הגרא"ל שטיינמן האם לקבל, אמר מרן זצ"ל "אם יש חובת הכרת הטוב רוחנית, צריך להתגמש יותר מכל דבר אחר!!!".

ידידי העסקן הרפואי רבי זלמן לייב זילבר שליט"א ממונסה, שכידוע היה שליח ה' להעניק למרן הגרי"ש אלישיב עשר שנות חיים, מספר: יום אחד בקשתי ממרן הגרי"ש ברכה מרן ברכני ואז שאלתיו מדוע הוא לא מניח עלי את ידיו ומברך, ענה לי שאיננו מברך עם ידיים, (מסתבר בגלל השיטות בראשונים ש'כה תברכו' היא בכהנים בלבד) שאלתיו אבל את בני הקטן הרבי בירך עם יד? ענה לי: הרגשתי שרעייתך עומדת ומסתכלת מהצד, ואני חייב לכם הכרת הטוב וזהו הפעם היחידה בחיי שברכתי עם הנחת יד על ראשו של מאן דהו! (ראיתי את התמונה ומרן מניח את יד שמאלו על הילד).

עוד סיפר רבי זלמן לייב: כ"ק מרן אדמו"ר רבי אליעזר זוסיא מסקולען זי"ע הקפיד מאוד שלא יצלמו אותו, הוא עשה כל שיכול היה כדי שלא יצלמוהו. אבי ז"ל היה בקי בכתיבה בשלש שפות, והרבי היה משתמש בו רבות לכתוב מכתבים דיפלומטים בשביל מפעל ההצלה הגדול שלו. כשהרבי הניח לי תפילין בבר מצוה אמי שאלה אם ניתן יהיה להסריט את הנחת התפילין, והרבי נתן מיד את הסכמתו כי הוא חייב הכרת הטוב!

זכר ליציאת מצרים

המצוות שאנו עושים 'זכר ליציאת מצרים' רבות מאוד, ומבואר כבר בספר ה"חינוך" (מצוה כא), שהסיבה לכך היא כדי שנזכור את יציאת מצרים, אשר פדה אותנו ה' מבית עבדים והצילנו מהיות עבדים עד היום הזה, והכל עשה תוך אותות ומופתים עצומים, ומכאן נכיר טובה ונחיה כל רגע עם תחושת מחויבות להכיר טובה לבוראנו.

ברור אפוא, כי אמנם התורה נתנה חיובים ופטרות במקרים מסוימים, והאדם אמור לקבל את הפטור ממצוות כרצון הבורא ואל לו להתווכח עמם, אבל כשזה נוגע לציפור נפשו של האדם - להכרת הטוב, אם נחסר בזה הרי איבדנו את כל מהותנו, ועל קרבן פסח, שהוא הפסגה שבמצוות הבאות להזכיר יציאת מצרים, לא ניתן לוותר עליו, ומי שלא הקריב - נתנה לו התורה מועד נוסף להקרבה: פסח שני.

לע"נ ר' נתן ב"ר יחיאל מאיר ז"ל, ורבקה ב"ר יהודה ע"ה

היינו מחליפים בינינו את הבגדים כפי הצורך של שנינו. כשהוא היה הולך לאירוע כלשהו הוא לבש אותם, וכשאני הלכתי לאן שהוא אני לבשתי אותם. כך היה בימים ההם

המחנך רבי משה טורק זצ"ל, מספר על דמותו האצילית של רבו הגאון רבי חיים זאב פינקל זצ"ל, ראש ישיבת 'היכל התלמוד' בתל אביב ומנהלה הרוחני של ישיבת מיר בירושלים

"וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם" (במדבר י', ל"א)

ממני שהמזווה נחוצה לי הוא ישתדל בענין. "מיד הוא כתב מכתב להנהלת הסתדרות עולי גרמניה בארץ, וביקש מהם לאפשר לי לשחרר את הבגדים שלי מתוך הליפט, תוך שהוא מפרט את מצבי הכלכלי ואת הסיבה מדוע הענין אינו סובל דיחוי. לאחר כמה ימים הם נענו בחיוב, ומה שנותר לי היה רק לנסוע לחיפה ולשחרר את הבגדים מהמשרדים שלהם...

בגדים בשותפות

"אבל למי היה כסף ולמי היתה יכולת לנסוע באותם ימים לחיפה? אך מי כמובן נחלץ לעזרת? - הרב פינקל! הוא סידר לי נסיעה עם אחד ה'בעלי-הבתים' החשובים של תל-אביב, רבי משה חיים אוקון זצ"ל, מקורבו של מרן ה'חזון איש' זצ"ל, שהיה איש מוסרי, יקר-רוח ומרבה להיטיב. זוכרני שהגאון רבי שמריהו גריינמן זצ"ל סיפר פעם, כי הוא שמע מפי דודו ה'חזון-איש' ביטוי מפליא אודות הרב אוקון: 'בין 'בעלי-הבתים' רבי משה חיים הוא יחיד במינו!...' הוא ואשתו מרת רבקה ע"ה היו צריכים לנסוע לחיפה לסדר ענין כלשהו, ובעקבות בקשתו של הרב פינקל, הם צירפו אותי לנסיעתם.

"לאחר שעות ארוכות של נסיעה בתנאי הימים ההם באנו לחיפה, ורבי משה חיים קישר אותי עם ההורים של רבי שמחה פינס זצ"ל, שהיו אנשים אצילים וטובי לב. הם סידרו לי להיכנס למשרדים של הסתדרות עולי גרמניה בנמל המקומי. פתחו לי את הליפט שהיה במחסן שלהם, ובתוכה מצאתי את הבגדים שלי, שכה המתנתי להם. "בעודי עומד בנמל נרגש מהבגדים, הבחנתי לפתע כי יש שם בתוך

בשיחה מופלאה מלאת תוכן ורווית געגועים שערך פעם המחנך המופלא הגאון רבי משה טורק זצ"ל עם כתב עת, הוא דלה מזכרונות זכרונות נהדרים מרבו הגאון רבי חיים זאב פינקל זצ"ל, בנו של ראש ישיבת מיר הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל, ונכדו של הסבא מסלבדוקה. מהם עולה עוצם אהבתו לתלמידיו, ומסירותו ונכונותו לסייע להם בכל ליבו וללא ליאות במצבם הרוחני והגשמי כאחד. הרי דבריו עם שינויי עריכה קלים:

"כשעליתי באוניה מפרשבורג לארץ-ישראל הזהירו את הנוסעים לבל יצטיידו בכלום. כל אחד יכול היה לקחת שקית קטנה אחת שהכילה דברים הכרחיים וחיוניים בלבד, ושאר כל הבגדים והחפצים נשארו מאחור. תקופה קצרה לאחר שכבר באתי לארץ ונכנסתי לישיבת 'פליטת סופרים' בתל-אביב, קיבלתי מכתב מהורי היקרים ה' יקום דמם מהעיר פרשבורג, בו הודיעו לי כי הם שלחו לי מזווה עם בגדים ומצרכים שונים באוניה אשר עושה את דרכה כעת מצ'סלובקיה לארץ-ישראל.

"הם שלחו את המזווה לכתובת של קרוב משפחה רחוק שלנו - ד"ר שוברט, שהיה רופא מוכר בקיבוץ חילוני למרגלות 'זכרון יעקב', ובימים הקרובים הוא אמור לשלוח אלי את המזווה לתל-אביב לכתובת של הישיבה.

"אך מאז קבלת המכתב המעודד והמשמח מהורי עברו יום ועוד יום ועדיין לא קיבלתי שום ידיעה אודות המזווה, ולא ידעתי מהי סיבת העיכוב שמחמתו עדיין לא הגיעה אלי.

"מיד כאשר נודע הדבר למורי ורבי הרב פינקל הוא לא נח ולא שקט, ונרתם לסייע לי בכל ליבו. על אתר הוא קבע לי פגישה עם הגאון רבי יקותיאל קושלבסקי-עזריאלי זצ"ל, רבה של זכרון-יעקב, אשר נמנה בעבר על חבורת הלומדים ב'היכל התלמוד'.

"רבי יקותיאל הרגיע אותי כי אותו קרוב-רחוק שלי, ד"ר שוברט, הינו אדם ישר מאד, ובוודאי לא ימנע מלשלוח אלי את המגיע לי בהקדם האפשרי, וגם סייע לי לאתר אותו ולהיפגש איתו. בפגישה עמו סיפר לי ד"ר שוברט, כי אכן הוא כבר קיבל הודעה מהדואר על ליפט [מכולה של עץ] שהגיעה באוניה של הסתדרות עולי גרמניה, אבל מאחר ולא היה לו כסף לשלם תמורתה, עדיין לא שחרר אותה מהנמל בחיפה. אך הוסיף ואמר באדיבות, כי כעת כאשר הוא שומע

לאחר כמה ימים הוא ניגש אלי ואמר לי בחיוך: 'עד שישלמו לך עבור העבודה עלול לעבור זמן רב, לכן אני מציע לך שתעזוב את עבודת הקטיפ בנתניה ותראה שגם בלעדי זה ניתן לרכוש חליפה חדשה'...

לא ראיתי בתל-אביב איש שעמל לפרנסתו ועדיין נשאר כה אציל נפש ונעים מידות וקובע עיתים לתורה - כמו אחיך מרדכי... ואכן זכה אחי להקים בית מפואר של תורה, בנים וחתנים תלמידי-חכמים ומרביצי תורה ההולכים בדרך ד'."

"לאחר הרבה שנים", סיים רבי משה את שיחו, "כשכבר הייתי נשוי, בעל משפחה ברוכת ילדים, בשנה אחת בימי בין הזמנים של חודש מנחם-אב נסעתי לפוש בנתניה עם בני-ביתי. שמעתי אז כי גם הרב פינקל נמצא שם לכמה ימי מנוחה, והלכתי לבקר אותו יחד עם ילדי. הרב תפס בידיהם של שני ילדי בחביבות רבה, האחד בימינו והשני בשמאלו, והלך איתם כברת דרך ארוכה עד לחדר שבו התאכסן. הוא התייחס אליהם כמו סב לנכדיו, בנעימות ובמתיקות שלא תשכח מזיכרוני..."

חכם מחוכם

רבי משה גם הפליא תמיד לספר את חכמתו המיוחדת של רבי חיים זאב והתנהלותו החינוכית המופתית עם תלמידיו, כפי שנוכח באותן שנים בהן הסתופף בצילו. לדבריו, הוא השכיל לשלב נוקשות ורכות בהרמוניה יוצאת דופן ובאומנות נדירה. מחד גיסא, הוא לא היה רכרוכי ועמד בעקשנות ובקפדנות על עקרונותיו, ומאידך גיסא הראה תמיד רוח של פיוס וקרבה ויחס אבהי לכל תלמיד ותלמיד. כמו כן לפני כל תגובה או תוכחה שהשמייע לתלמיד הקדים מחשבה מעמיקה, והיה רחוק מכל סממן של פזיזות ובהילות. ואכן, הוא הוכיח את עצמו כמי שקולע בתגובותיו ובמעשיו כחוט השערה מבלי להחטיא.

שוחד חיובי

דוגמא נפלאה אחת בפי רבי משה: באחת התקופות הגרועות מבחינה כלכלית אשר עברה על הישיבה, היא התקשתה לתת לתלמידים את דמי ה'חלוקה' - המלגה החודשית שניתנה להם למחייתם. היה זה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, התרומות מרחבי העולם מועטות היו, והאמצעים הכספיים של הישיבה דלים ומצומצמים. המצב הכלכלי העגום גרם להתמרמרות גדולה בקרב התלמידים, בעיקר אלו העניים

הליפט גם גוש סבון מחורר ומכורסם מכל הצדדים וסמון לו... עכבר מת. העכבר אכל את הסבון ולא נגע בבגדים. הבגדים היו שלימים ללא שום פגם.

"מה התברר? אימי ע"ה הניחה בין הבגדים גם כמה חתיכות סבון לשימושי, והעכבר שהצליח בדרך לא דרך להתגנב פנימה, החליט לכרסם את הסבון במקום את הבגדים. למרבה המזל הוא נחנק כתוצאה מאכילת הסבון, וכך נותרו הבגדים לפליטה בחדשי שמים. בימים ההם היה זה נס של ממש. במצב הכלכלי הקשה שהיה אז לא היה באפשרותנו לרכוש בגדים חדשים, ואיני מעלה בדעתי מה היה קורה אילו העכבר היה מקלקל את הבגדים ומוציאם מכלל שימוש... היה זה חלק בלתי נפרד מחסדי ד' שליוו אותנו בכל צעד ושעל.

"אגב, הבגדים הללו שהורי שלחו עבורי היו בגדים עבים ומחממים מאד, ובקיץ לא היה שייך ללבוש אותם, והשתמשתי בהם רק בחודשי החורף. לא רק אני לבשתי אותם, אלא גם אחי הגדול רבי מרדכי יחזקאל ז"ל שהתגורר באותם ימים בתל-אביב ועמל לפרנסתו באחת החנויות באיזור, לבש אותם לחילופין. היינו מחליפים בינינו את הבגדים כפי הצורך של שנינו. כשהוא היה הולך לאירוע כלשהו הוא לבש אותם, וכשאני הלכתי לאן שהוא אני לבשתי אותם. כך היה בימים ההם, ימים אשר קיבלו מאוחר יותר את הכינוי 'תקופת הצנע', כאשר כמות הבגדים היתה כה מצומצמת, ולא היתה לנו אפשרות לרכוש בגדים נוספים.

בקטיפ התפוזים

"כשהגיעה תקופת בין הזמנים של חודש ניסן תש"א, רבים מבני הישיבה התפזרו למקומות שונים; מי לביתו ומי לבית קרובי משפחתו ברחבי הארץ, ואני שהייתי יחיד מבני משפחתי בארץ נשאיתי בישיבה כמעט לבדי.

"ניצלתי את אותם ימים כדי לנסוע לעיר נתניה, שם סייעתי ל'פועלי אגודת ישראל' במלאכת הקטיפ בפרדסים ובשדות שהיתה בשיאה בעונה זו. המטרה היתה להרויח מעט כסף שבזה אוכל לרכוש חליפה חדשה, כי החליפה שהבאתי איתי מפרשבורג ולבשתי אותה עד אז כבר היתה ישנה ודהויה, ולא ראוייה ללבישה במי הקיץ החמים. "כמוכן לא סיפרתי על כך להרב פינקל, והייתי סבור לתומי שהוא כלל לא ידע על כך. אבל לרב פינקל היה חוש ריח מיוחד, והוא ידע לקרוא על הפנים שלנו את כל מה שעובר עלינו. הוא הרגיש וידע עלינו הכל. לאחר כמה ימים הוא ניגש אלי ואמר לי בחיוך: 'עד שישלמו לך עבור העבודה עלול לעבור זמן רב, לכן אני מציע לך שתעזוב את עבודת הקטיפ בנתניה ותראה שגם בלעדי זה ניתן לרכוש חליפה חדשה'... ובעודנו באמצע המשפט הכניס את ידו לכיס, הוציא את הארנק והגיש לי סכום כסף עבור רכישת חליפה חדשה.

"הוא אמר לי: 'סידרתי לך הלוואה, ותחזיר לי כשירווח לך'... וכך יכולתי עוד לפני החג לרכוש חליפת קיץ חדשה. נדמה לי כי בסוף הוא גם שילם את ההלוואה, ולא הסכים לי להחזיר לו...

"אגב, הרב פינקל קירב מאד גם את אחי רבי מרדכי ז"ל. תמיד היה מפליא באוזני על אצילותו המיוחדת, ופעם אמר לי: 'דע לך! כי עוד

"אני מתנצל שאיחרתי, לא עשיתי זאת בזדון, פשוט שקעתי בלימוד ולא שמת לב שהשעה מתארכת... רק רציתי לומר הערה אחת: כל מה שגערת בי, זה בגלל שאתה חושב שאני אוכל אצלך, אבל האמת היא שאתה אוכל אצלי..."

שלושת הנרות מימין ושלושת הנרות משמאל, מטרתם אחת, להאיר אל מול פני המנורה

הרב ישראל ליוש

"אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות..." (במדבר ח', ב')

ביאור נפלא מביא ה'ספורנו' על מעשה המנורה: שלושת הנרות הימניים מסמלים את העוסקים בתורה, העוזבים חיי שעה ועוסקים בחיי עולם. ואילו שלושת הנרות השמאליים רומזים לאלו שעוסקים בחיי שעה, ותומכים בכספם באלו שזכו לעסוק בתורה. באה התורה לרמז ששניהם, אור הימניים ואור השמאליים מכוונים אל הנר האמצעי שהוא עיקר המנורה, כי כולם מכוונים להפיק את רצון הבורא יתברך, באופן שיושג כוונתו בין כולם וירוממו את שמו יחדיו, כפי שהיה בעת שקבלו התורה בסיני, כעדות הכתוב: "ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה", כלומר: העבודה המשותפת של כולנו תשלים את כוונתו.

על פי דרכו מבאר הספורנו שעל כן צוה ה' יתברך לעשות את המנורה כולה 'מקשה', כי האחדות המאירה מהדלקת המנורה, מתבקשת גם במנורה עצמה, בהיותה כולה מקשה אחת, הרי היא רומזת לאותה אחדות. תכלית ההדלקה שיהיו כל הנרות כולם מאירים ומכוונים אל המטרה העליונה, אל מול פני המנורה...

מקשה אחת

אחר שנות הזעם במלחמת העולם השנייה, הקים הרה"ק רבי אהרן מבלעזא זי"ע את קהילת בעלזא מחדש, ובעיקר הפנה את תשומת ליבו להקמת הישיבה, בה יתחנכו החסידים הצעירים ברוח עיירת 'בעלזא' לפני חורבנה.

מזמן רב היה האדמו"ר צריך לביסוס הישיבה, ולשם כך היה פונה לנדיבי עם שישתתפו איתו בהקמת הקהילה והישיבה...

פעם ביקר בארץ ישראל יהודי עשיר מברזיל, ובדרכו לשדה התעופה כדי לטוס חזרה לביתו, ביקש להיכנס אל הקודש פנימה, אל הרבי מבעלזא זי"ע. כשהגיע אל ביתו של הרבי, ביקש מהגבאי שלא יעכבו אותו יתר על המידה, שכן הוא חושש שיאחר את הטיסה לברזיל...

אלא שבדיוק באותם רגעים הגיע לבית הרבי אורח דגול ונכבד, הלא הוא הגאון רבי דוב בעריש וינפלד מטשעבין זצ"ל, ומבוכה היתה בקרב הגבאים, מה עליהם לעשות. אם יכניסו את הרבי מטשעבין משום כבוד התורה, העשיר יעזוב ויילך לדרכו ואולי יאבדו בכך תרומה הגונה לישיבה... מנגד אם יכניסו את העשיר לפני הרבי, יהיה

זה ביזוי כבוד התורה...

ההחלטה היתה קשה עבורם, וע"כ הם פנו אל הרבי בכבודו ובעצמו שיחליט כדת מה לעשות. הרבי שקל את השאלה לכל צדדיה, והורה שיכניסו את שניהם, את הרבי ואת העשיר...

כאשר נכנסו, פנה הרבי תחילה אל הגאון מטשעבין ושאל אותו אם הוא מכיר את היהודי הזה מברזיל? והחל להפליג בשבחו, הנה הוא מנהל מפעל גדול עם מאות עובדים, ובכל ערב שבת הוא סוגר את המפעל עד אחר השבת... אין זה דבר של מה בכך בסביבה בה הוא מתגורר... הדבר גם כרוך בהוצאות רבות, אבל הוא נאמן לתורתו והיהדות בראש מעיניו...

העשיר נהנה מאוד מהכבוד שרחש לו הרבי, ובינתיים המשיך הרבי ופנה אל הרב מטשעבין ואמר לו: "הנה היהודי מברזיל ממנהר מאוד אל הטיסה האמורה להחזירו לביתו, ימחל לי כבודו אם אפנה אליו תחילה ולא נעכב אותו..."

כמובן שהרבי מטשעבין הסכים, ולאחר כמה דקות שיחה עם העשיר, הם נפרדו בברכת שלום, לא לפני שהעשיר אכן השאיר תרומה הגונה לישיבתו של הרבי מבעלזא זי"ע...

לאחר שיצא, הפנה הרבי את כל תשומת הלב כדי לכבד את הרבי מטשעבין, ושוחח איתו ארוכות כראוי וכיאה בכינוס צדיקים של שני גדולי עולם...

טעות חמורה

בבחרותו, למד הרה"ק רבי הלל מקולומיא זצ"ל אצל מרן ה'חתם

שאני אוכל אצלך, אבל האמת היא שאתה אוכל אצלי..."

מקור השפע

שני ירידים התקיימו בסמיכות בעיירה קוריץ. האחד, יריד גדול, בו היו משתתפים סוחרים רבים שהציעו כמויות גדולות של סחורות, ואליו היו מגיעים סוחרים מכל ערי הסביבה. ולאחריו היה מתקיים יריד קטן יותר, בו היו משתתפים רק סוחרים העיר...

פעם נכנסו הסוחרים היהודים לאחר שני ימי היריד אל הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע כדי להתברך מפה קדשו. ביקש מהם הרבי: "בדקו נא באיזה מהירידים הרווחתם יותר, ביריד הגדול, בו היו סוחרים לרוב, או שמא ביריד הקטן העירוני...?"

בדקו הסוחרים איש איש בפנקסיו ובחשבונותיו ומצאו כולם כי ביריד הקטן הרוויחו הרבה יותר מאשר ביריד הגדול, ויהי הדבר בעיניהם לפלא גדול!

הסביר להם הרבי במתק לשונו: "השפע היורד ממרומים להצלחתכם ביריד הוא בזכות מעשי הצדקה שהנכם עושים ביריד, כאשר העניים או לומדי התורה עוברים עם קופות הצדקה שלהם ואתם תומכים בהם.

ביריד הגדול צפוף מאוד, ואין באפשרות גבאי הצדקה להסתובב ביריד, ועל כן לא ירד השפע משמיים. ביריד הקטן היה הרבה יותר מרווח וגבאי הצדקה הסתובבו בו בקלות. בזכותם נפתחו לכם צינורות השפע..."

סופר' ז"ע, וכפי הנהוג אז בישיבות, לא היה שירותי הסעדה בישיבה, אלא הבחורים אכלו 'מים' אצל ה'בעלי בתים' שגרו בשכונות לישיבה.

רבי הלל היה אוכל בקביעות ארוחת צהרים אצל אחד מה'בעלי בתים', אלא שהם הקפידו מאוד שיבוא כל יום בשעה קבועה, באחת ושלושים היא זמן הארוחה ולא יאחר...

פעם אחת שקע רבי הלל בסוגיא והשעה התארכה, ולפתע שם לב שהשעה כבר כמעט ארבע אחר הצהרים. הוא התלבט מאוד האם ללכת לבית המארחים בשעה כה מאוחרת, הן יתכן שיקפידו עליו מאוד, אך רעבונו הכריע את ספיקו והוא שם פעמיו אל ביתם, בתקווה שיתנו לו לסעוד את ליבו...

הוא דפק בדלת בחשש רב, וכשהיא נפתחה וראה אותו בעל הבית, קיבל אותו בסבר פנים חמורות וגער בו: "וכי אין די בכך שאנחנו נותנים לך לאכול בחינם אין כסף, אתה עוד מאחר...?! לכל הפחות תקפיד על הזמנים...! זו לא מסעדה שפתוחה ברציפות מהבוקר עד הערב... בני הבית לא צריכים לעמוד הכן ולשרת אותך בכל עת שתבוא..." כך נמשכה לה ההרצאה, ורבי הלל בנימוסיו שמע את דבריו בקשב רב עד שכילה לדבר את דבריו...

בסוף הדברים אמר לו רבי הלל: "אכן אני באמת מתנצל מעומק ליבי על שאיחרתי, לא עשיתי זאת בזדון, פשוט שקעתי בלימוד ולא שמתי לב שהשעה מתארכת... רק רציתי לומר הערה אחת על מה שדיבר כבוד בעל הבית: 'כל מה שגערת בי, זה בגלל שאתה חושב

המשך מעמוד 15 | המחנך רבי משה טורק זצ"ל

ושאל בחיור: "האין זה שוחד?!... הלוא הם באים לבקש דמי חלוקה וראש הישיבה קונה אותם בסיגריות?!..." רבי משה הדגיש, כי לא היה מרהיב עוז לשואלו מפורשות על הנהגה זו, אילולי זאת שאמר לו פעם שיוכל תמיד לשאול על כל דבר שלא מובן לו.

רבי חיים זאב השיבו בנעימות: "אכן זה שוחד, אבל אדרבה תאמר לי אתה לאיזו מטרה חיובית נוצר בעולם המושג של 'שוחד' אם לא למקרים מעין אלו...? אמנם לדין אסור לקחת שוחד, אבל להרגיע את הרוחות ולהשיב את השלום על כנו בין אנשים - זו בדיוק המטרה שלשמה המושג של שוחד נוצר!"

רבי משה סיפר עוד, כי רבי חיים זאב השגיח בעינים פקוחות אחר התלמידים, עקב אחר הליכותיהם, וכיוון את דרכיהם בכל צעד ושעל. כמה דוגמאות בפיו:

לפעמים היה רבי חיים זאב יושב עם הבחורים בסעודות שבת ושר איתם בצוותא שירים מלאי רגשי קודש והתעוררות. פעם אחת אירע שהבחורים שרו שיר מסויים שאינו מתאים לבני תורה. רבי חיים זאב לא הגיב מאומה. אצילות רוחו ועדינות נפשו מנעו ממנו להפריע לבחורים באמצע השיר. אולם מיד אחר כך הקדיש זמן ללמד את הבחורים ניגונים אחרים הלבושים על פסוקים וציטטות מחז"ל אשר יש בהן מסר עמוק ומעוררים ליראת-שמים. כך רימז להם בחכמה ובעדינות שרצונו שישירו דוקא את השירים הללו ולא את האחרים.

(לדמותו של מחנך - הרב בנימין גינזבורג)

אשר כלכלתם התבססה כמעט אך ורק על ה'חלוקה'.

לאחר ארבעה חודשים שבהם לא קיבלו תלמידי הישיבה את דמי ה'חלוקה', החליטו הבחורים המבוגרים שבחבורה לעלות אל ראש הישיבה הממונה על החלוקה - רבי חיים זאב פינקל, ולקבול בפניו על המצב שנוצר. רבי חיים זאב ישב באותה שעה ב'עזרת נשים' של ה'היכל' יחד עם רבי משה, וכך הוא היה עד לשיחה שקיים רבי חיים זאב עם ראשי החבורה ותוכנה נשתמר בצקלוננו:

בתחילה דיברו הבחורים בלהט ובכאב, האווירה בחדר היתה מתוחה ומלאה באמוציות שליליות. מטבעו היה רבי חיים זאב איש רגוע, ולמרות הדיבורים הקשים שדיברו אליו מתוך כאב ומצוקה הוא נשאר נינוח ושלו. התגובה לכשעצמה העצימה את כעסם של הבחורים, והם החלו לדבר בטון גבוה יותר... אך למרות רצונו הטוב של רבי חיים זאב להיענות לבקשתם, קצרה ידו מלהושיע.

לפתע, בעיצומה של השיחה, שלף רבי חיים זאב מכיסו חפיסת סיגריות אמריקאיות יוקרתיות, שהיו מצרך נדיר במיוחד באותו הזמן, והניחה על השולחן למול עיניהם. הוא הוציא סיגריה אחת אחרי השניה מתוך החפיסה והגיש לכל אחד מהנוכחים בידו. הם הציטו את הסיגריות באש, והחלו לעשן בהנאה. כך ברגע אחד הופר המתח, והשיחה המשיכה להתנהל באווירה קלילה ונינוחה.

בתום השיחה, כאשר עזבו התלמידים את המקום ביקש רבי משה את רשותו של רבי חיים זאב לשאול דבר מה, וכשנענה בחיוב פתח

באמירת ההלל רעדו הקירות בעת אמירת "אנא ה' הושיעה נא - אנא ה' הצליחה נא". לאחר התפילה שאל הרבי על מה היה קול הרעש הגדול הזה?

מדוע הספידה התורה את משה רבינו בהספד קצר של שני מילים בלבד?

הרב בנימין בירנצוויג

"לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא" (במדבר י"ב, ז')

ואת עבדו הנאמן, במהלך נסיעתו הרגיש ברע וחשש כי קרב קיצו, החל העשיר דואג כיצד יוריש את רכושו לבנו יחידו, והרי עבדו עלול ליטול את הכל לעצמו, הרהר וחשב עד שהגיע לידי מסקנא. קרא לעבדו וכה אמר: עבד נאמן היית לי, לכן החלטתי להוריש לך בצוואתי את כל רכושי, אולם הרשות נתונה לבני לבחור דבר אחד מכל עזבוני ולאחר שנטל המותר נתון לך. שמח העבד שמחה עצומה על הדבר, ולאחר פטירת אדונו התייצב עם שטר הצוואה לפני בן אדונו, והציע לו כלשון הצוואה לבחור דבר אחד מכל הרכוש שהותיר אביו. נדהם הבן והיה המום מנוסח הצוואה, מדוע עשה לו כן אביו? מדוע נישל אותו מכל נכסיו? מתוך יגונו הלך להתיעץ עם חכם אחד, הלה עיין בצוואה ומיד הרגיעו, דע לך כי בחכמה נפלאה פעל אביך, הנה ידוע ידע אביך שבאם יוריש לך את נכסיו יטול העבד את הכל לעצמו, מה עשה, כתב את נכסיו לעבדו, כדי שישמור עליהם כבבת עינו בשמירה מעולה, והותיר לך לברור חפץ אחד, בבואך לבית דין תאמר אני חפץ מכל נכסי אבי כי אם בעבד זה, ואז כל הנכסים קנויים לך, שהרי כך אמרו חז"ל 'כל מה שקנה עבד קנה רבו'. סיים רבי אלחנן את הספדו "עבד ה'!" עבד אמיתי כולל בתוכו הכל! הוא קנוי לאדונו ועושה רצונו והוא שייך לו. זאת היתה מציאותו של רבינו החפץ חיים זצ"ל, בכל לבבו נפשו ומאודו עבד את בוראו וכל מעשהו עלי אדמות לקדש שם שמים.

עבד ה'! זו המעלה והשלמות הגדולה ביותר שיכולה להיות ליהודי, להיות עבד נאמן לה' ולתורתו בכל דרכיו והליכותיו. מעשה ברבי בעל ה'אמרי אמת' מגור זיע"א שאמר פעם לחסידיו באחד מהמועדים שאמרו בהם הלל בתפילה, כי באמירת 'אנא ה', אפשר לפעולות גדולות ונצורות. למחרת, באמירת ההלל רעדו הקירות בעת אמירת 'אנא ה' הושיעה נא - אנא ה' הצליחה נא'. לאחר התפילה שאל הרבי על מה היה קול הרעש הגדול הזה, מדוע שאגו כולם ב'אנא ה' בקול חזק הרבה יותר מהרגיל? השיבו לו, הרי הרבי עצמו אמר אתמול שאפשר לפעולות גדולות ונצורות באמירת אנא ה'... אמר הרבי, אני דיברתי על פסוק אחר... 'אנא ה' כי אני עבדך...'. זו התפילה הנשגבה ביותר, כשאומרים אנו להקב"ה, אנא ה' אנו עבדיך, אנו משועבדים לך בכל דרכינו והליכותינו כעבד לפני אדונו, זו ההתבטלות המוחלטת לפני בורא העולם, זה הדבר האהוב לפני יתברך וזה רצונו, וזה הזמן שבו אפשר לפעול גדולות ונצורות.

בהספד שנשא הגאון רבי אלחנן ווסרמן, על רבו בעל החפץ חיים עם פטירתו בשנת תרצ"ג, אמר בין השאר: תארו לעצמכם, שערנו בנפשכם: אילו היה אדם מנסה להספיד את משה רבינו ע"ה, היכן היה מתחיל ובמה היה מסיים? הרי אין קץ וסוף לשבחים שיכול היה לומר עליו ואודותיו. ובכל זאת תורתנו הקדושה בבואה לתאר את הרועה הנאמן שנסתלק לחיי עולם במה הספידתו? בשתי מילים בלבד: "וימת שם משה עבד ה'" (דברים ל"ד ה') - כל מציאותו ושבחיו של משה רבינו טמונים בשתי התיבות הללו! מאי משמע "עבד ה'" המשיך רבי אלחנן בהספדו, חכמינו ז"ל במדרש תנחומא (פרשת לך לך פ"ח) מספרים מעשה בסוחר עשיר ולו בן יחיד שיצא לארץ רחוקה, לקח העשיר עמו רכוש רב

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

הוא מביט בחרדת קודש ברבי שברכו לשלום באומרו: "אולי תוכל לעזור לי עם הארבע מינים, אני כל פעם מתבלבל באיזה צד צריכים לנענע..." רק לימים הבין אותו יהודי שהתאכזב, כמה פיקח היה הרבי

מדוע סירב רבן של ישראל היעב"ץ לכתוב על מידת הענווה?

שילוב נדיר - ענווה ושאיפה

במבט עמוק יותר על מהות הענווה, אנו מגלים יסוד נפלא מעניין ביותר. הנה לנו דמותו של המלך יהושפט עליו נאמר "ויגבה לבו בדרכי ד'" (ד"ה ב' י"ד) ובפסוק קודם נזכרים כל גדולתו ועושרו "ויהי לו עושר וכבוד לרוב". ופירש רש"י "כי כל העושר והכבוד לא נחשב לו למאומה מול דרכי ד'". מצד אחד ענווה עצומה, מצד שני שאיפה להגיע גבוה מעל גבוה.

יש אזהרה מיוחדת במלך! "לבלתי רום לבבו" (דברים י"ז כ'), וכבר אמר הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין ז"ל שבזה רואים תורה מן השמים כי מצד שכל האנוש לא שייך לבקש ממלך שלא ירום לבבו. כאן כבר לומדים אנו על שילוב מיוחד ונדיר, בין ענווה עצומה מצד אחד! לאמונה היוקדת בכוח העצמי, מן הצד השני!

לא על יהושפט המלך לבדו נאמרו כדברים האלה, מי לנו גדול מנעים זמירות ישראל, דוד המלך ע"ה, ולמדו חז"ל מהפרק "לא גבה לבי", שדוד ע"ה שהיה בזוי בין כל אחיו, ונבחר למלוכה מעיד על עצמו, ומה הוא אומר?

"לא גבה לבי בשעה שמשחני שמואל למלך. ולא רמו עיני בשעה שהרגתי את גוליית ולא הלכתי בגדולות בשעה שהחזירוני למלוכה ובנפלאות ממני בשעה שהעליתי את הארון".

מצד אחד, ענווה עצומה! מצד שני, הוא עומד בראש כלל ישראל - כל ספר התהילים מלא בצימאון והשתוקקות למדרגות הגבוהות ביותר, ב"ויגבה לבו בדרכי ד'". לא רק שזה לא סותר אלא האחד תלוי בשני! ככל שאדם יותר מוותר, בענייני הגוף! פחות בוער לו מה שקורה, העליבו אותו עשו לו וכו'! כך יש לו שאיפות בענייני הרוח!

הרב יאיר ארלנגר

"וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" (במדבר י"ב, ג')

"כל המידות כולן" היה אומר 'השרף' הרבי רבי מנחם מנדל מקוצק זצוק"ל, "צריכות כוונה, חוץ ממידת ענווה, שכן ענווה, שיש עמה כוונה, שוב אין שמה ענווה..."

גדולי הדורות, נודעו בענוותנותם העצומה, שליוותה תמיד את הגדלות הנוראה.

כבר נודע המעשה במרן החזון איש זצ"ל שסבל בליבו ובמעיו, נאלץ לצאת מדי יום ביזמו לטיול והיה עושה זאת לאורך גבול הפרדסים בין בני ברק לרמת גן. (רחוב חזון איש דהיום) כשהוא שקוע בתלמודו, ואף יש ביטוי שאמר פעם כי "למדתי תוספות כל כך קטן בן כמה שורות וכבר הגעתי כל כך רחוק..."

ואולם היה מי שלא מצא חן בעיניו הטיול של מרן זצוק"ל, היה זה יהודי פשוט שהתגורר ליד מסלול הטיול הקבוע של החזון"א הבחין בפליאה במחזה הלז של אדם קשיש בעל צורה המטייל באמצע היום מדי יום ביזמו עקב אחר מהלכו של החזון"א, עד שפעם החליט לרדת ולגעור בו שלא יבזז את זמנו לבטלה וישב קצת ללמוד או יגיד תהלים...

כשהגיע בעל החזון איש סמוך לביתו ירד האיש וגער ברבן של כל בני הגולה על שהוא מבטל את זמנו בטיולי סרק. רבי אברהם ישעיה לא הגיב וחזר למעונו בבני ברק למחרת לא זכר כנראה החזון"א את הגערה שקיבל מהיהודי ההוא וצעד שוב באותו מסלול והנה שוב יורד בעל הבית מדירתו והפעם גוער במטייל ביתר שאת באומרו: "כבר הספקת לשכוח מה שאמרתי לך אתמול מדוע אתה מבזבז את זמנך לריק" ורבן של ישראל, שלא פסק לרגע מלהרהר בדברי תורה פנה אל האיש בענוות חן ושאלו, וכי מה אתה רוצה שאעשה במקום לטייל 'תגיד כמה פרקי תהלים' השיב היהודי...

החזון"א שב לאחוריו ולמחרת שינה את מסלול טיולו ולא עבר ליד דירתו של האיש. לאחר זמן מה פקדה צרה פלונית את ביתו של היהודי ההוא. הוא שמע על מרן החזון"א ואץ לבקש את ברכתו, והנה כאשר הוא פותח את דלת החדר, נבהל למראה עיניו, הלא זה האיש בו גער. הוא פרץ בבכי ונפל לרגלי החזון"א וביקש ממנו שימחל לו, "אין לי על מה לסלוח" השיבו מרן ברכות, "הלא נתת לי עצה טובה להגיד תהלים! הנני מבטיחך נאמנה שמאז אותו יום אני מקיים מה שהצעת לי, ואני אומר תהלים ומכיון שכך מה לי לכעוס עלי".

הקב"ה ברא כל אחד עם כוחות עצומים! - יש גאווה משחיתה, שאומרת! "מה כבר יצא ממני ומה אני שווה" - או "אני יודע להתפלל?" הקב"ה ברא כל אחד עם תפקיד משלו ועם כוחות מיוחדים לו יש לו טעם משלו בלימוד התורה בתפילה ובעבודת ד', ואם הוא יעבוד בכוחו שלו הרי הוא יכול להגיע ולהיות גדול מאוד. היעב"ץ מצהיר שלא יכתוב בנושא הענווה! ומדוע כי הוא חשש "מה אעשה והמידה הזאת של הענווה, השחיתה כל חלקה טובה", יש מקרים שצריך לדעת לא להיות ענוי ולהאמין בעצמו שהוא יכול להגיע לפסגות רוחניות. החיוב של "ויגבה לבו בדרכי ד'" - לא למדוד "כמה אני שווה" - יש לך מיוחדות עצומה! אמנם לא כדאי לחיות בדמיונות, כל אחד צריך שידע איפה הוא נמצא ובאיזו מדרגה הוא אוחז - אבל לא להגיד "זה לא שייך אלי", - כל מעשה רוחני, כל תפילה עוצמה אדירה!

וכך היו גדולי ישראל ששילבו בדרך נפלאה את שני הקצוות - ענווה עמוקה מצד אחד, ובה בעת יוזמה ונתינה עצומה מצד שני.

היה זה ביום י"ג בניסן ערב בדיקת חמץ, כשבחור צעיר בשם צבי ו. חיפש מקום ללמוד. בבית הכנסת הראשון ניגש אליו הגבאי וביקש את סליחתו: "האם יכול אתה בבקשה לחפש מקום אחר? היום במחילה מכבודך, עסוקים אנו בניקיון המקום לכבוד פסח". לשמע דברים אלו פנה לבית כנסת אחר, ושוב חזרה התמונה על עצמה - הגבאי שם ניגש אליו וביקש ממנו לחפש בית כנסת אחר. צבי היה אובד עצות - לאן יוכל ללכת ללמוד? חשב בדעתו ובלית ברירה עלה לביתו של מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. על אף הזמן הדחוק, הגרא"ז קיבל אותו במאור פנים ושאל לבקשתו. אמר לו שבא במטרה אחת, לשוחח עימו בלימוד. ורבי איסר זלמן מאיר פנים נענה ברצון ובשמחה, והיטה אוזן לשמוע מה בפיו. על השולחן הייתה מוכנה פרוסת לחם, דברי מריחה וכוס קפה. קרוב לשעתיים ארכה השיחה, ומרן השיב לו על השאלות קרוב לחצות היום חזרה הרבנית ביילה הינדא, כשידיה עמוסות בסלים מקנייה שערכה לכבוד החג. כשראתה שהצלחת והכוס מונחים כמו שהיו בבוקר, שאלה את בעלה: "מדוע לא טעמת כלום?" רבי איסר זלמן ענה לה בתמימות: "הרי נכנס כאן בן תורה ובא לדבר איתי בלימוד התורה הקדושה, איך יכולתי להפסיק באמצע?". ענתה הרבנית בשאלה: "מה היה קורה אם היית אומר לבחור שימתין כמה דקות עד שתגמור לאכול, ואחר כך תקבל אותו בכבוד הראוי לו?". הרים רבינו את קולו ושאל בתמיהה: "מה... וכי אני פרופסור, שצריכים להמתין לי?"

הקרבה בסתר

מסופר כי הרבי הקדוש רבי זושא מאניפולי נהג לנדוד בדרכים ובין הערים והעיירות. פעם אחת נדד מעיירה לעיירה כדי לאסוף כסף לחתונת בתו. מסעו נמשך על פני חודשיים, ולבסוף אסף כסף די

הצורך כדי לעמוד בהוצאות החתונה. עם כניסתו לעיירה מסוימת הוא ראה הרבה אנשים לבושים חגיגית, עומדים סביב ומחכים לחתונה שתתחיל. נדמה היה שישנו עיכוב. הוסבר לו שאם הכלה איבדה את כספי הנדוניה ולא יכולה להרשות לעצמה לשלם בעבור החתונה, ולכן נוצר העיכוב. הוא הלך בין ההמון ומצא את אם הכלה. הוא פנה אליה ואמר: "שמעתי שאיבדת את הנדוניה של בתך. תוכלי בבקשה לומר לי באילו שטרות הכסף היה, כך שאני אוכל לעזור בחיפוש?" לאחר שהיא מסרה לו את הפרטים הוא ענה: "אני מאמין שמצאתי את כספכם. הרשו לי ללכת לאכסניה שאני שווה בה ולהביאו". כעבור חצי שעה חזר רבי זושא, ואמר: "הבאתי את הכסף". כולם התרגשו, ובמהירות נפוצה השמועה שהחתונה תתקיים כמתוכנן. אולם למרבה ההפתעה הוא הודיע: "אני מעוניין לקחת שלושים אחוז עמלה, שכר טרחה, מהנדוניה". הנאספים החלו לגעור בו: "רשע מרושע - שכר טרחה - הכסף הזה מיועד לחתונה - איך אתה מעז!". "אני מצטער, אבל אני חושב שמגיעים לי שלושים אחוז שכר טרחה, ואני מעוניין בכך עכשיו" עמד על שלו. הדבר יצר מהומה, וכל המשפחה החלה להכות אותו, חטפה את הכסף מידו, והשליכה אותו מהעיירה כפושע בזוי מספר חודשים לאחר מכן, רב העיירה ביקר את רבו של רבי זושא, המגיד ממעזריטש, וסיפר לו את אשר אירע. המגיד קרא אליו את רבי זושא ואמר: "אני רוצה שתספר לנו את הסיפור האמיתי על מה שהתרחש בעיירה". רבי זושא התנגד בטענה שהוא מעדיף שלא, כי הוא נבון מלספר את המעשה. לאחר מספר בקשות וסירובים, המגיד אמר: "בגזרית רב על תלמידו, אני מצווה עליך לספר את הסיפור". או אז סיפר רבי זושא: "החלטתי שמכיוון שהחתונה של בתי היא רק בעוד מספר שבועות, והחתונה הזו מתקיימת ממש עכשיו, הדבר הנכון לעשות הוא לקחת את הכסף שאספתי ולתת אותו למשפחה. וזה מה שעשיתי. אבל בדרכי לשם החל היצר הרע לדבר אלי: 'זושא, מי עוד בעולם היה עושה את שאתה עושה עכשיו? מי עוד בעולם היה לוקח את הכסף שלקח לו חודשים לאסוף לחתונה של בתו, ונותן אותו לזר?'. בכל צעד שצעדתי, קולו של היצר נהיה חזק ורם יותר. הבנתי שאם אתן לו את השליטה על מעשי ומחשבותי, הפעולות שלי יהפכו כמעט חסרות חשיבות. ידעתי שעלי למצוא דרך לעשות את הפעולה החשובה הזו וגם למנוע מעצמי כל אפשרות של גאווה פסולה. כך חשבתי על הרעיון של שכר טרחה, בידעה ברורה שהם יגרשו אותי מהעיירה בבושת פנים. כך קיימתי את המצווה בשלמות, מבלי להסתכן בניסיון הגאווה.

קוגל לשבת

לפני שנסע החפץ חיים הקדוש למוסקבה עבור ישיבתו, שלח מכתב מקדים לאחד ממכיריו בעיר והודיע לו מתי יבוא, אך הזהירו

שיסתייר יום בואו מהציבור כדי שלא יבואו לכבדו.

לאחר מכן שאל אותו יהודי את החפץ חיים מדוע מנע מהם מלקבל פניו ולחלוק את הכבוד הראוי לחכמי התורה. השיב לו החפץ חיים: "כשם שקוגל שמכניס אותו עבור יום השבת, אי אפשר לאוכלו בערב שבת, כי האוכל בערב שבת לא יהיה לו קוגל בשבת, כך גם הכבוד. הכבוד הוא קוגל שמיועד ליום שכולו שבת, ומי שנהנה מהכבוד בעולם הזה לא יישאר לו ממה ליהנות בעולם האמת." ומסופר על מרנא החפץ חיים שביקשו ממנו באספת רבנים לומר דברי פתיחה, ולא רצה לקבל הכבוד לדבר הראשון עד שהעירו לו שמגיע לו לדבר ראשון מפני שהוא כהן וזקן שבחבורה. ואז התחיל החפץ חיים לדבר בבכי ממש, ואמר: "אני לא רב ולא ראש מתיבתא רק מוכר ספרים, ואני מקבל הרבה כבוד בחי, ומפחד אני שמא לא נשאר לי חלק לעתיד לבוא, תשאירו לי מעט ותדעו שאני יודע בעצמי שלא מגיע לי כלום ולכן תפסיקו לכבד אותי". וגעה בבכיה ממש כשאמר כן.

נהנה אני לשמוע

כותב השורות זכה בצעירותו, כילד בשכונת בית וגן הירושלמית, להתבשם מאורו של הרבי מטאלנא זצ"ל שענוותנותו הנאצלת הייתה לשם דבר.

הרבי שבצעירותו זכה לכתב "סמיכה" מרבה של ירושלים ר"ח זוננפלד, היה עושה כל שאפשר כדי להסתיר את גדולתו, וילדי השכונה, הרגישו הכי בנוח לשבת עימו בשולחן ה'טיש' בליל שבת, ולמזוג לעצמם "מים קופצים", כשהרבי מתערב איתם כיהודי פשוט ממש בענווה מופלאה.

סיפר נכדו: כאשר הוזמן פעם לאסיפת רבנים ואדמו"ר"ם, הגיע לשם בין הראשונים והתיישב במרכז השולחן במקום המכובד ביותר שעל

יד הרמקול. לא חלפו כמה דקות, והנה ניגש אליו אחד המארגנים, האחראי על סידור האסיפה, והעיר לו בעדינות שאין כאן מקומו, כי מקום זה מיועד לאחד מזקני הדור. תיכף קם הרבי והתיישב בסוף השלחן.

בהמשך האסיפה, לאחר שאותו צדיק סיים את דבריו וקם והלך, חזר שוב הרבי מטאלנא והתיישב באותו מקום. ושוב נאלץ האחראי להעיר לו שאין זה מקומו, כי צריך להגיע לשם עוד אחד מגדולי הדור. תיכף קם הרבי בשמחה וחזר אל מקומו שבקצה השלחן. בדרכם חזרה לביתו התאונן בפניו נכדו שהתלווה אליו, מדוע הוא עושה לעצמו בידים בושות שכאלו? למה קפץ לתפוס דווקא את המקום הנכבד ביותר, כשידע שתיכף יסלקוהו משם?

ענה לו הרבי: "מה אעשה, נהנה אני מאוד לשמוע כשאומרים לי שאין זה בשבילי... חפצתי לשמוע זאת שוב שאין זה מקומי..." עוד שמעתי עדות מעד ראיה, באחד הבקרים של חול המועד סוכות הגיע לבית מדרשו הקטן שברחוב הפסגה בבית וגן, יהודי ששמע רבות על הרבי הנערץ ורצה לקבל פניו ברגל ולהביט בפניו הקדושות, נכנס היהודי לבית המדרש ורואה את האדמו"ר הקשיש יושב לפני התפילה ולומד משנה ברורה, כשהוא מביט ברבי בחרדת קודש, האדמו"ר הביט בו וברכו לשלום באומרו: "אולי אתה יכול לעזור לי להסביר לי את מה שכתוב פה", והצביע על כמה שורות במשנה ברורה, היהודי הנרגש קרא בקול את השורות והסבירם בפניו של הרבי אורו.

"תראה" אמר ליהודי, "אני רואה שאתה מסביר נהדר, אולי תוכל לעזור לי עם הארבע מינים, אני כל פעם מתבלבל בצד שצריכים לנענע תוכל לעמוד לידי להסביר לי...", רק לימים הבין אותו יהודי שהתאכזב, כמה פיקח היה הרבי, שהצליח לתת לו הרגשה שמדובר ביהודי פשוט...

המשך מעמוד 1 | הגר"מ שטרנבוך שליט"א

'שמעתתא בעי צילותא', וצילותא הוא מלשון תפילה, שאי אפשר להצליח בתורה בלא תפילה.

"ומו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה מאריך בכל שיחותיו שכדי לזכות להבנת התורה צריך להתפלל בכל יום בכוונה, מפני שעל ידי התפילה זוכים להתקדש ולהתקרב לקב"ה, ואז נעשים ראויים לקלוט את קדושת התורה, ועוד, שכדי לזכות לתורה צריך סייעתא דשמיא, ואי אפשר לזכות לסייעתא דשמיא בלא תפילה.

"ושמעתי מהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שפעם אחת הנצי"ב לא אמר את השיעור היומי הקבוע בישיבה, ויהי הדבר לפלא, אמנם רבי איסר זלמן שהיה מאוד מקורב לנצי"ב שאל אותו, והשיב הנצי"ב שבאותו היום לא כיוון כראוי באהבה רבה, ואינו מעיז לומר סברות בסוגיא בלא תפילה בכוונה, כי בלא התפילה אין סייעתא דשמיא לכוון לאמת.

"ויעזרנו השי"ת ללמוד התורה הק' ביראת שמים כראוי, ולקבל את התורה באהבה".

"וטעות הוא מה שרגילים אנשים לומר "פלוני הוא עילוי ולכך הוא מצליח בלימודו", ובאמת דבר זה אינו נכון, שיכול להיות עילוי גדול בכשרון אך התורה לא תיקלט בו אם אין לו יראת שמים, שיסוד קבלת התורה הוא יראת שמים, ובלא זה - נפל היסוד ונפל הבנין.

"ועל כן הדבר פשוט שבכלל עבודת ימי הכנה קודם קבלת התורה, הוא להתעורר ללמוד התורה בקדושה וביראת שמים אמיתית ורק מתוך כך נזכה לקבלת תורתנו הק' ולזכות שהתורה הק' תטהר אותנו מכל חטא ועוון.

"ויש לידע שהימים הללו משמשים כעין דוגמא להוכיח עד כמה האדם קשור בתורה, שהרי כבר אמרו חז"ל (ר"ה טז, ב) "אין דנים את האדם אלא לפי מעשיו שבאותה שעה", ולכן הימים הללו משמשים כעין דוגמא להוכיח עד כמה קשור האדם בתורה.

"ומכאן נלמד גם שצריך להרבות בתפילה להצלחה בתורה, כי בלא תפילה אין מקבלים סייעתא דשמיא. וכן רמזו בעלי הדרש

בעת סדרו את המטבעות השונים למשפחותם לבית אבותם, שם לב לפתע למטבע שחוק מכוסה אבק ולכלוך. מתוך החלטה תמוהה החל לגרד ולקרצף את המטבע ולנקותה

עד כמה אנחנו דומים לאותו יהודי ש'תרס' לבית המדרש 200 אלף דולרים בלי שידע על כך?

הרב אליהו שור

היה זה בית כנסת חסידי במונסי, רבים קבעו בו את חוק לימודם ומקום תפילתם, כל אחד הרגיש שהוא רצוי ומקובל במקום. אמרת 'בית כנסת חסידי' אמרת גם 'קאווע שטיבל' היינו חדר הקפה, וכמנהג בעלי בתים חשובים דאמריקה היה שם מגוון רחב של קפה מסוגים ומותגים שונים, ביד רחבה ובנפש חפצה. למן הקפה הפשוט האמריקאי, דרך ה'מוקה', קפה ווניל, ואפילו נס קפה ישראלי היה מונח שם, לכל החפץ ללחץ את עפרה של ארץ הקודש בעודו נמצא בגולה... גם כמה מיני סוגי תה ומשקאות שונים היו מונחים שם בקביעות לכל החפץ ב'תהא (- תה) השעה הזאת' בשעת הלימוד.

הכלל, כל באי בית המדרש נהנו מחדר קפה זה, ומהאפשרויות הרבות שם. ופשוט שהיה הקפה מוגש חינם אין כסף. באת ללמוד - שתה קפה להנאתך, הוסף סוכר כפי רצונך, קפה כפי דקדוקך, ואף כמויות החלב הן בגדר של 'לעשות כרצון איש ואיש'.

ולפני שייסקלונני בהתעסקי רבות בדבר צדדי זה, שהוא כטפל בלימוד - אניח דעתכם למציאה גדולה שיכולה להסביר במקצת את מה שנהגו רבים וגם טובים לשלב שתיית משקאות חמים אף ממותקים בשעת הלימוד, ש'הנח להם לישראל', אם נביאים אינם, בני נביאים הינם, שכן 'ב'טעמא דקרא' למרן רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל מביא על הפסוק (שמות טו, כז) "ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים" בזה הלשון: "פירש"י כנגד שבעים זקנים, וכן הוא במכילתא".

וצריך טעם למה דוקא תמרים?

ויש לומר על פי הגמרא בפסחים (פז:): "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבבל אלא כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה!" ובירושלמי (תענית ד, ה) איתא: "קודם לארבעים שנה עד שלא גלו ישראל לבבל נטעו תמרים בבבל, על ידי שיהיו להוטים אחר מיני מתיקה שהיא מרגלת הלשון לתורה!" ומבואר דתמרים הוא סגולה שיעסקו בתורה, לכן היו התמרים כנגד הסנהדרין עוסקי בתורה!"

אנו רואים ש'מיני מתיקה' כפשוטם מרגילים לתורה! ויש להסמיך את דברי המדרש רבה על הפסוק שקראנו בחג השבועות (רות ג, ז): "ויאכל בעז וישת וייטב לבו" - מהו 'וייטב לבו' - שאכל מתיקות אחר מזונו, לפי שמיני מתיקה מרגילין הלשון לתורה!"

נחזור לעניינינו, כאמור היה בית מדרש זה מציע קפה חינם אין

כסף לכל הבא בשעריו, אך נקפו הימים ועברו החודשים, שותי הקפה נתרבו מחד, אך מנגד - קופת בית המדרש החלה להתרוקן פלאים, עד שנהפכה ריקה כקנקן חלב לאחר ששתו ממנו יושבי בית המדרש...

הגבאי רואה ועיניו כלות. הוא לא ידע בנפשו מה יעשה. הוא ממאן להפסיק בדבר מבורך זה. מצד שני אין הקומץ משביע את הוצאות השתיה. הסתובב הגבאי מהורהר ימים אחדים, שכן אף זאת - להתחיל לגבות כסף מכל שותי הקפה למיניהם עם מחירון מדוקדק לכל סוג כוס ולכל סוג קפה - לא אבה לעשות. אך מנגד כיצד ימשיך וההוצאות תופחות ועולות?

נדבר הגבאי עם חבר מרעיו, והמה הציעו הצעה מאוד פשוטה. להלך על החבל מבלי לקרוע אותו.

"רצונך שלא לגבות כסף מבאי בית המדרש - נוח. אך מי מונע ממך מלבקש מהם שישתתפו בהוצאות. מה רע בכך. אתה לא מחייב, לא כופה, לא מצווה. סה"כ מבקש. מה הבעיה?"

חשב הגבאי וקנה את ההצעה, למחרת סגן מודעה יפה בשפה ברורה, חמה ושווה לכל נפש, בו הוא מבקש מאוד בפרט מי שנהנה מחדר הקפה - שישתתפו בהוצאות, אין הוא מפרט כמה, לא דורש סכום מסוים דווקא, אך השתתפות ותו לא.

תלה את המודעה בחדר הקפה ו... ציפה לישועה. ואכן ישראל קדושים ונתבעים ונותנים, עוד באותו יום החלו יהודי הבית מדרש לשלשל פנימה מטבעות ממטבעות שונות. אחד המרבה ואחד

המדובר מעל לקופת השתיה בו יבקשו מכל מי ששילשל מטבע ביום זה וזה - לגשת אל הגבאי. וכשיגיע הלה - יחקרו עפ"י סימניו, כמצווה עלינו ע"י נותן התורה.

קיים הגבאי את הדבר ותלה את המודעה. מה נאמר ומה נדבר, עבר יום, חלפו יומיים, שבוע וחודש ואף חודשיים. ואיש לא ניגש אל הגבאי. הורו הרבנים לגבאי להשאיר את המודעה לתקופת זמן, אך למעשה, עבר חורף וכבר כלה קיץ. ואף אחד לא ניגש אל הגבאי.

את הפסק הברור הלכה למעשה לא שמענו, אך נדמה שפסק הרבנים היה שבתנאים שנוצרו שייך מטבע יקר זה לקופת בית המדרש. ואדרבה, יעשו בו צרכי רבים, לפתח את חדר הקפה - לשכללו ולהדרו!

תארו לעצמכם: איש זה, בעל המטבע. לא ידוע לנו מי הוא. אך בכיסו שכנה לבטח פיסת מתכת - 'מטבע'. ששוויה היה הון רב. יותר ממאתיים אלף דולר! והאיש כלל לא ידע....

שוו בנפשכם, מסתובב לו יהודי, בכיסו שוכן הון עצום דחוס במטבע קטן ומאובק. והאיש אינו מרגיש. ולא רק זאת - אלא בפשטות ומתוך חוסר ידיעה משלשל אותה לקופה הקטנה בפנית הקפה כמו שאר המטבעות הפשוטות והזולות בשווי של שקל או חצי שקל.

ואנו - האם אנחנו לפעמים לא נראים ונשמעים כאותו יהודי, האם לפעמים אנו לא מרגישים 'מה אנו ומה חיינו', כשעולים בנו הרהורים: 'וכי יש בי כוח? יש בי כוח ללמוד תורה, לקיים מצוות ה'? לעלות מעלות רמות ולהתקרב אל ה'? האם יש בקרבי רוח נכון? לפעמים נדמה שעוד קודם שאנו רוצים להשתפר בדבר מסוים, מיד עולה וצפה בנו מחשבה מקרטעת זו, 'וכי יכול אני להשתפר בזה? וכי יש לי כוח לתקן את מעשיי?'

אך התשובה האמיתית היא: כן! 'אלוקי נשמה שנתת בי - טהורה היא!' כל אחד מאיתנו - כל איש מישראל הוא - כפי שגילו לנו רבותינו וחכמינו - 'חלק אלוקי ממעל!' כן! יש לך כוח! יש בך כוח אדיר! ה' יתברך נטע בך ובכל יהודי כוח אדיר, לפעמים על טבעי, כדי שיוכל לקיים את מצוות ה' יתברך ולעובדו בלבב שלם! יש לנו מטבע יקרה בתוכינו 'נשמה יהודית טהורה', הבה לא נחטא בה, לא נשליכנה בעבור כוס קפה! הבה ניקח כוח אדיר זה, נעריכנו, נרוממנו, נעלה בה מעלות רמות וגבוהות להתקרב אל השי"ת בלבב שלם!

הממעט והעיקר שייכוון לבו לאביו שבשמים. ומני אותו היום השתרש מנהג טוב זה בבית המדרש. ורוב ככל יושבי בית המדרש שלשלו מטבע כלשהוא כשמוזגו לעצמם משקה חם.

ויהי היום, או ליתר דיוק: ויהי הלילה. גבאי בית המדרש החל לרוקן את הקופה. ובעת סדרו את המטבעות השונים למשפחותם לבית אבותם, שם לב לפתע למטבע שחוק מכוסה אבק ולכלוך. בהתחלה רצה להשליכו לאשפה, כנראה מאן דהוא חמד לו לצון, ושלשל מטבע זו במוזגו את כוסו. אך אינסטינקט פנימי לא נתן לו לעשות זאת, ומתוך החלטה תמוהה החל לגרד ולקרצף את המטבע ולנקותה. מרגע לרגע גברה סקרנותו. מה הוא הולך לגלות מאחורי הכלוך. ומשסיים לנקות את המטבע נמלטה מפיו זעקת התפעלות רבתית.

מטבע זה אשר אמר בליבו לפני כמה רגעים להשליכו לאשפה, לא היה שחוק כלל. היה זה מטבע נדיר ביותר. רבע דולר אמריקאי - 'קוורטר' שהוטבע בשנים הראשונות לעצמאות ארה"ב, אי שם לפני קרוב ל-250 שנה!

הגבאי שהיה יודע ספר ובעל ידע עולם - לא ידע את נפשו. הוא נזכר שקרא אי פעם בחוברת כלשהיא, שמהמטבעות שהונפקו בשנה ההיא קיימים כיום בשוק רק עשרים עותקים בודדים! עשרים יחידות בכל העולם! ולפי דעות המומחים לעניין זה שווי של מטבע בודד בסדרה זו יכול להאמיר לכ-200 אלף דולר ואף יותר! הגבאי חש שהוא מחזיק בידיו הקטנות אוצר אדיר!

אך כיהודי נאמן לה' ולתורתו, החל לחשב במוחו מה אומרת התורה במקרה כזה - מה עושים עם המטבע, למי הוא שייך? האם הוא שייך לבית המדרש שבקופתו הוא נמצא? או שמא לגבאי עצמו, שוללי אבחנתו לא היו מוצאים ומגלים את המטבע כלל, והרי אף שנינו 'המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות - הרי הן שלו'. מצד שני הן בעל המטבע כבר שלשלו לקופת בית המדרש, יתכן שהמטבע שייך לבית המדרש, אולי יש כאן 'קנין חצר'?

ובכלל יש לדון - אם בעל המטבע יודע באבדתו, אם התייאש, או שמא לא יתייאש לעולם ממטבע זה. כאשר יתכן שלא ידע בעל המטבע מעודו איזו מטבע יוקרתית החזיק באוצרו.

בקיצור, שאלה הלכתית מורכבת. הלך גבאי, ושלח את השאלה לרבנים ומורי הוראה, עם כל צדדי השאלה השונים.

פסקם לא אחר מלבוא: על הגבאים לתלות מודעה ב'חדר הקפה'

שבמנו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'טווח הנוחי' ו'ידה הנוחי והלכה' רוחו להו הווינווריה ווול 'דרווח' 666-2222-077

אולי תסביר לי למה ה' יתברך יצר כל כך הרבה עשירים, מה נחת רוח יש לו מעשירים רבים, שייתן לכם את פרנסתכם ברווח, ודי בזה! למה צריך שלכל אחד מכם ישכנו בחשבון הבנק שלו מיליוני סטרלינג?

ישראל שוכן לשבטיו נוסע על דגליו,

כשהנקודה המרכזית של ההווה של עם ישראל הוא מחנה השכינה

הרב צבי גטקור

"ומי יתן כל עם ה' נביאים" (במדבר י"א, כ"ט)

עם ישראל עומד לשבטיו, כולם כולם נוסעים יחדיו, על דגליהם, לכל קבוצה בעם יש משימה, וייעוד, יחודיים, ויחדיו הם שלמים. כך המה מקיפים את מחנה השכינה, ורק כך, ודווקא כך הם דומים בדגליהם לשכינה הקדושה.

משום שהמרכז המקודש לכולם הוא, "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' וכו', מרכז המסע, חייב להיות מכון ומקיף את ארון ברית ה'.

כל איש ישראל עוסק בענייניו הוא, בקדושה ובשמירת ההלכה, כל אחד מקדש את שמו יתברך, בעיסוקיו הכשרים, מי יותר ברוח ומי יותר בגשם - אבל כולם מכווני מטרה, 'מי ייתן כל עם ה' נביאים'.

בסיומו של מסענו הארוך, בגאולה השלמה הקרובה, נזכה למימוש החלום הזה, ואז יהיו כל עם ה' נביאים ובני נביאים, כלומר כולם יהיו תלמידי חכמים ונבונים, על גאולה זו נאמר בפסוק, "כל ישראל חברים", כלומר לכולם יהיה דין של 'חבר', דין של תלמיד חכם, כל ישראל חברים ונאמר אמון.

שגגה היוצאת

מרן הגרא"ל שטיינמן זיע"א יצא פעם למסע מיוחד לארצות הגולה, מלווה במרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א, במסעם הרימו את קרנם של האברכים, אלו שמוסרים את כל יומם ועתידם ללימוד וידיעת התורה.

באחד המקומות נפגשו עם קבוצת עשירים שהעשיר שבהם שאל בצורה לא כ"כ מכובדת, רבותינו, לא נראה לכם שיש כבר מספיק אברכים, לא נראה לכם שהמספרים הללו של עשרות אלפי אברכים הם יותר מדי?

הגאון רבי דוב ביקש לענות לו, כנראה את התשובה האמיתית, לתת לו שיעור יסודי ב'ומי יתן כל עם ה' נביאים', אך מרן הרב שטיינמן, עצר בעדו, וענה לאותו גביר תשובה בבחינת 'הקהה את שיניו'.

הוא שאל אותם, כביכול ברצינות, תאמרו לי היכול אתה לשער בדעתך כמה עשירים יהודיים יש כאן בעיר? ועשירים אמר הרב שטיינמן, אין אני מתכוון אנשים מבוססים כלכלית, אלא כוונתי שלכל אחד מהם יש בחשבון הבנק כמה עשרות מיליונים מכובדים?

העשיר הרהר מעט וענה את המספר המשוער לפי דעתו. בתגובה נענה מרן הרב שטיינמן ואמר, ואולי תסביר לי למה ה' יתברך יצר כל כך הרבה עשירים, מה נחת רוח יש לו מעשירים רבים, שייתן לכם את פרנסתכם ברווח, ודי בזה! למה צריך שלכל אחד מכם ישכנו בחשבון הבנק שלו מיליוני סטרלינג? אתה יודע למה? אני יאמר לך, כי הקב"ה רוצה שיהיו הרבה לומדי תורה, ולפיכך הוא

רוצה לזכות אתכם, גם כן בזכות לימוד התורה! וכי קשה לו להקב"ה למלאות כל חסרונם של האברכים בלעדיכם, אם אתה חושב שאין צורך בהרבה לומדים, בוודאי אין צורך בהרבה עשירים...

וכשגגה היוצאת מפי השליט, מני אותו היום, ירד אותו עשיר מנכסיו והפסיד את כל המיליונים שלו בעסק רע, הוא לא נהפך עני, אבל בחשבונו כבר לא שכבו עשרות מיליונים יותר.

תחיה בזכותו

סיפור דומה להפליא, מסופר על מרן החפץ חיים זכותו תגן עלינו. מסופר כי אחד ההורים של התלמידים, הגיע לשיבה, וביקש להוציא את בנו מלימוד התורה, ללימוד מקצוע.

החפץ חיים נרעש, וניסה לדבר על ליבו, כי בגיל הצעיר, ימי הנערות, על כל מי שזוכה ללמוד בשיבה, להמשיך ולהתמיד בכך, וחלילה לא להפסיד את השנים החשובות הללו.

ייהפך רוטשילד, אני רק רוצה שיהיה לו מקצוע ביד, ממנו יתפרנס ויוכל לחיות.

והחפץ חיים נענה לעומתו בתוכחה, 'כי הם חיינו ואורך ימינו' התורה היא החיים, לימוד בשיבה הוא סם החיים, כשם שאתה מבין שאין רוכשים מקצוע דווקא כדי 'לגדול רוטשילד', כך תבין שאין לומדים בשיבה כדי לצאת ממנה 'רבי עקיבא איגר'. בשיבה לומדים, כדי שיהיה לבנך ממה לחיות, ולא רק לבנך, אלא גם לך שלא זכית לאור תורה יהיו בזכותו חיים, ולא חיים ארעיים, אלא חיי נצח נצחים.

אך האבא עמד על שלו, וטענתו בפיו, בני הוא לא עילוי גדול, ובביקורי כאן בשיבה נוכחתי לראות, כי איננו אף מתמיד גדול, ואם כן הלא רבי עקיבא איגר, כבר לא ייצא ממנו, אז למה שיבזבז את זמנו, עדיף שיצא ללמוד מקצוע.

החפץ חיים, חיך, ואמר לו, וכי מה לו ללמוד מקצוע, הלא עשיר כמו רוטשילד הוא וודאי לא ייצא, מלימודי מקצוע פשוט כמו זה שהינך מייעד לו, ואם כן למה שיבזבז את זמנו וילמד מקצוע.

גיחך האב על 'תמימותו' החפץ חיים, ואמר, וכי אני חולם שהוא

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

המשך מעמוד 9 | הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א

כנגדו, ואכן הוא זכה משמים שעד נשימתו האחרונה עלי-אדמות הרביץ תורה מתוך צלילות-דעת.

התמונה האחרונה מרבי גרשון - שצולמה פחות מעשרים וארבע שעות לפני שנשמתו המזוככת יצאה מגופו הטהור - הצליחה לרגש ולטלטל רבים. להשערת הרופאים ליבו פעל אז כעשרה אחוזים בלבד. והוא, למרות שידע את מצבו, היה מרוכז כולו באמירת השיעור בפני שלושה מתלמידיו, בשלוח ומנוחה אופייניים לו. שש-עשרה וחצי דקות נמשך השיעור האחרון. ליותר מזה הוא כבר לא היה מסוגל, אך גם לא הסכים לותר על פחות מזה. הוא לא עשה הנחות לעצמו והרביץ תורה עד קצה גבול היכולת והמסוגלות האנושית ממש.

והמפליא הוא, שגם אז, הקפיד על צורת אמירת השיעור באופן הראוי והמכבד. הוא ביקש רשות מהרופאים לרדת מהמיטה ולהתיישב על כסא. לבש את האיצטלא דרבנן וענב עניבה, וכך מסר את השיעור כאילו מאות תלמידים ישובים לפניו. בכבוד הראוי לתורה הקדושה.

דקות אחדות לפני שנדם ליבו, עוד העלה על גבי הכתב את רשימת 'מראה מקומות' של השיעור אותו לא זכה לומר לבסוף. אך השאיר עדות חיה לכל באי עולם כיצד מתמסרים להרבצת תורה. "אדם כי ימות באוהל - אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה".

(לעשות רצונך - הרב בנימין גינזבורג)

זצ"ל, רבה של רמת השרון, הוא התיישב מיד להכין את השיעור, ובזמן המיועד כבר התייצב על משמרתו בשיבה להרצותו בפני התלמידים. אף שלכאורה היו לו כל-כך הרבה סיבות מוצדקות לפטור את עצמו ליום אחד של מנוחה.

אחרי הכל מדובר היה באדם מבוגר מאד, בן למעלה מתשעים, חלוש, חולה לב, הסובל מלחץ דם גבוה באופן כרוני. לאחר ימים קשים וכואבים של פרידה מאחיו הקשור אליו בקשר איתן בלב ונפש, ולאחר ימי עומס והתשה והמנחמים הרבים לאלפים שפקדו את ביתו. אך מי שיודע שתכלית חייו היא "ללמוד וללמד", אינו מחפש סיבות לפטור עצמו. בכל מצב מעמיד את עצמו למשימה; "הנני".

אחד מבניי זכה ללמוד אצלו לפני שנים בשיבת פוניבז'. הוא סיפר לי, כי בזמנו היתה קיימת תורנות קבועה בין התלמידים ללמוד עם רבי גרשון באופן פרטי. כל יום היו באים שני תלמידים אל ביתו והכינו איתו את השיעור. היה לו חשוב ללמד את הדור הצעיר כיצד ללמוד בדרך הלימוד הנכונה, וכיצד להעמיד את הסוגיא על מכונה, בישרות, מבלי סטייה כלשהי מן האמת.

בימינו האחרונים, כשכבר עבר את גיל המאה, הוא סבל מכאבים איזמים בלב. חתנו ראש ישיבת 'ארחות תורה', רבי איתמר גרבוז שליט"א תיאר בהספדו, כי בכל פעם כשנרגעו הכאבים ונחה דעתו מעט הוא התיישב להכין שיעור. ומקובלנו מחז"ל, שכאשר אדם עושה את ההשתדלות מצידו, הקדוש ברוך הוא עושה את שלו

המשך מעמוד 10 | הרב רפאל ברלזון

ה"כתית" הופק מהם שמן זית זך! אם אתם רוצים להתגדל - עליכם גם לכתות את עצמכם! כי כדי להפיק שמן חייבים לכתות!..." עשרות השנים שחלפו לא מכהים מלב שומעי לקחו את אותה תביעת "כתית" שחלפה כחוט השני בכל השמועס'ן שלו. ה"כתית" של מרן "רַב חַצקֵּל" עדיין צובט בנשמה ותובע... ותובע...

(מוסף שבת קודש)

אני לא אומר שאת המילים הבאות "רַב חַצקֵּל" אמר, אך אני אומר את הצורה בה הבנתי וקלטתי את כוונת דבריו בשעת מעשה - את המסר שהוא התכוון שאנו הבחורים האמריקאיים הצעירים נפיק מדבריו:

"ראו נא ראו את המיר'ערס שהגיעו הנה משנחאי. הם נראים רזים; הם עברו ייסורים קשים; אבל על ידי זה הם התגדלו בתורה! על ידי

מתוקים

מדבש

מראה כזה של אדם המשוטט ברחוב בשעת ליל כה מאוחרת כשהשלג יורד והקור כל כך חזק הטיל בי פחד של ממש, אך בכל זאת התחזקתי והמשכתי הלאה...

"וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טִמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם" (ט, ו)

חז"ל הקדושים אומרים במסכת סוכה שמה שכתוב בתורה "ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע..." הם אותם אנשים שהיו "נושאי ארונו של יוסף". וב'ספרי' נאמר "ויאמרו האנשים ההמה אליו- מגיד שהיו בני אדם כשרים וחרדים על המצות". ב'אבן ספיר' הובא משמו של הגרד"מ רובמן זצ"ל שכתב בספרו "זכרון מאיר" - שכאשר אנו עוקבים אחרי הדין ודברים שבין האנשים שהיו טמאים לנפש אדם לבין משה רבינו, אנו מבינים היטב מדוע זכו לתואר "כשרים וחרדים על המצות", בסרבם לקבל את דין הפטור מקרבן הפסח- שהרי היו מנושאי ארונו של יוסף, ואין קדשים נאכלים בטומאה- ובהעלותם טיעונים שונים כדי להתחייב במצוה- הוכיחו את חרדתם על המצות. אוהבי ה' אינם מבקשים להפטר מחיובים, אלא אדרבה, מחפשים הם דרכים כיצד להתחייב במצות! ובספר 'מאיר עיני ישראל' (ח"ד) מובא סיפור נפלא שסיפר רבי משה דבראשווילי זצ"ל זקן החכמים של יהדות גרוזיה, שהיה תלמיד ישיבת ראדין, וכך סיפר:

"בשנות לימודי בישיבה, למדתי פעם משמר בליל שישי במשך כל הלילה. עזבתי את בית המדרש בשעה מאוד מאוחרת ללכת לחדרי. בחוץ היה סוער מאד, קור ושלג שלא פסק לרדת. בעודי ממחר בדרכי הבחנתי לפתע מרחוק בדמות אדם שהולך ברחוב הלך ושוב ומידי פעם מרים ראשו לעבר השמים, מראה כזה של אדם המשוטט ברחוב בשעת ליל כה מאוחרת כשהשלג יורד והקור כל כך חזק הטיל בי פחד של ממש, וכמעט החלטתי לסור תיכף על עקבותי ולשוב לישיבה, אך בכל זאת התחזקתי והמשכתי הלאה. כשהתקרבתי, ראיתי להפתעתי כי הדמות הזו היא לא אחר מאשר מרן החפץ חיים. כשראני החפץ חיים גער בי בחומרה: "באמצע הלילה ובקור שכזה? לך מיד לחדרך לישון!".

"רצתי מיד לחדרי, שהיה בבית אחותו של החפץ חיים, שהיתה מכלכלת אותי בכל, אצלה היה מקום אכסניתי. בבוקר סיפרתי לה את דבר המעשה וראתה כי אני מתפלא עד מאד על מעשהו של החפץ חיים".

"מדוע אתה מתפלא", תמחה האחות, "זה שלשה לילות שהוא

קם איש גאותן וגבה לב, והתרים: אם המצב כה דחוק בישיבה, לשם מה בניתם בניינים כה מפארים? אולי עליכם למכור את הבניינים הגדולים, ובכסף שיתקבל בעדם תוכלו לכלכל את התלמידים מדי חדש בחדשו

"יֵאִירוּ שְׁכֵעַת הַנִּירוֹת" (ח, ב)

נוהג היה רבי מאיר שפירא מלובלין לצאת למסעות בין קהילות ישראל, לשם גיוס משאבים לישיבתו הנודעת, "ישיבת חכמי לובלין". במסעות אלו היה עומד ונואם באוזני קהל הנאספים, מתאר בפניהם בפרוטרוט את ההוצאות המרובות שהשתרגו על צווארו כתוצאה מניהול הישיבה. ומזכיר כי תלמידי הישיבה סובלים מרעב ודוחק כתוצאה מחוסר תמיכה קבועה להוצאות הישיבה.

בגיליון ליקוטים וסיפורים נפלאים סופר שבאחד המסעות הללו קם אחד מעשירי המקום, איש גאותן וגבה לב, והתרים: אם המצב כה דחוק בישיבה, לשם מה בניתם בניינים כה מפארים? אולי עליכם למכור את הבניינים הגדולים, ובכסף שיתקבל בעדם תוכלו לכלכל את התלמידים מדי חדש בחדשו!

לשמע הטענה המחוצפת, התעורר רעש במקום, אולם רבי מאיר שפירא לא אבד את עשתונותיו, ועל אתר מצא תשובה מבריקה וגאונת, כשהוא פונה אל העשיר: בודאי זכור לך שבשעה שאמר הקב"ה למשה להקים את המשכן, לא פנה בלשון צווי, ולמרות זאת התנדב כל העם והביא תרומות רבות לבניית המשכן, עד שהיה כבר די והותר, אולם כשהיו זקוקים לשמן זית למאור, כאן אמר הקב"ה למשה בלשון 'ואתה תצוה'.

מדוע היה צריך לצוות על כך? מפני שכך טבעו של עולם. כאשר עורכים מגבית לבנית בנין גדול, או לשם כל ענין חשוב שבצדקה, נמצאים לכך תורמים שמוכנים להשתתף במצוה הגדולה הזו שתקרא על- שמם, אולם כאשר זקוקים לשמן למאור, למזון ומחיה קבועה, לזה צריך צווי מיוחד.

כאן עצר רבי מאיר לרגע, ולאחר מכן הרים את קולו והרעים: "ובכן, מצווה אני בשם התורה הקדושה, לתרום שמן זית, ובוה תוכלו להעלות נר תמיד בישיבתנו".

הדברים הקולעים עשו פירות, וצבור הנאספים השתתף בעין יפה במגבית שנערכה במקום, והפכו לשותפים נכבדים בהוצאות הישיבה.

מסתובב בחוץ בקור ובשלג ומחכה שהלבנה תתגלה כדי שיוכל לברך את ברכת הלבנה".

גם במקרים בהם עשיית המצוה היתה בגדר אונס ממש, לא שמחו גדולי ישראל על הפטור מ'העול' כביכול שנקרה לידם, אלא המשיכו בכל עוז לחפש אולי תזדמן להם בכל זאת דרך לקיים המצוה - מגיד שהיו אנשים כשרים וחרדים על המצוות.

בעוברים בשער שכם פגע בהם ערבי רשע, ובאגרופו הכה את הרבי מכה חזקה מאוד. פנה הגבאי אל הרבי ואמר "ראה נא מה היה לנו", כמרמז שהיה מן הראוי לעשות כדבריו...

"על פי ה' יסעו" (ט יח)

בשנות מגוריו של הרה"ק רבי שלום'קה מזוועהיל זי"ע בעיה"ק ירושלים, היה נוהג ללכת כל יום לכותל המערבי. מספר המשפיע הנוודע רבי אלימלך בידרמן שליט"א בגיליון 'באר הפרשה', שפעם בדרך חזרתו פנה רבי שלום'קה ללכת דרך 'שער שכם' - כי שם היה המקום ריק מראיות אסורות, אך משמשו ר' אליהו ראטה זצ"ל אמר שעדיף ללכת דרך 'שער האשפות', כי בשער שכם היה קצת סכנה להלך. למעשה עשו כדברי הרבי, ובעוברים בשער שכם פגע בהם ערבי רשע, ובאגרופו הכה את הרבי מכה חזקה מאוד. פנה הגבאי ואמר "ראה נא מה היה לנו", כמרמז שהיה מן הראוי לעשות כדבריו וללכת דרך שער יפו מפני הסכנה, נענה רבי שלום'קה והשיב: "מקובלנו מאבותי, שכאשר יהודי מסיים תפילתו והוא מקבל איזו מכה, הרי זה סימן לדבר שעלתה תפילתו לרצון לפני אדון כל", סיים הרבי - "עדיף לקבל מכה בגוף (מהערבי) ולא מכה בנפש חלילה" (משמירת עיניים).

ובזה פירש את הפסוק בפרשתן 'שמן זית זך - כתית', אם אחר התפילה מקבל המתפלל מכה, הרי זה סימן 'למאור' שתפילתו נתקבלה, ויאר ה' פניו אליו.

כיוצא בו אמר רבי שלום'קה, שכאשר האדם מבקש ומתפלל מהקב"ה על ענין מסוים, וזמן קצר אחר תפילתו אירע לו איפכא ממה שביקש, כגון המבקש לרפואת החולה ובתום תפילתו נודע לו שהחמיר מצבו של החולה, ידע נאמנה שתפילתו התקבלה, ואילו אם רואה תיכף את הישועה, אינו מוכרח שיהיה לזה קיום, ואף נרמז זאת באותו הפסוק "ויקחו אליך שמן זית זך", שאם האדם זכה והצליח להתפלל בכוונה כמרומז בשמן זית זך, ואח"כ מרגיש כתית - שאירע לו איפכא ממה שביקש, ידע נאמנה שכל זה אינו אלא למאור, סימן מובהק יש לו שתפילתו התקבלה והגיעה על לכסא הכבוד וישועתו קרובה לבוא.

פעם פגש מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל את מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, ואמר לו בדרך צחות "לרבנית שלי יש טענות קשות עליך"

"היה טעמו פטעם לשיד השמן" (יא ח)

מספרים שפעם פגש מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל את מרן הגר"ח

קנייבסקי זצ"ל, ואמר לו בדרך צחות "לרבנית שלי יש טענות קשות עליך".

לתמיהתו של מרן שר התורה, מה לה לרבנית אויערבך ולתלונות עליו, השיב לו מרן הגרש"ז שמאז הראו לו את מה שכתב רבינו הגר"ח בקונטרס 'ספר זיכרון' שהודפס לימים בתוך ספרו 'שיח השדה', שם מסיק רבינו הגר"ח שאכילת זיתים קשה לשכחה גם אם מערבים בהם שמן זית, הפסיק מרן הגרש"ז לאכול זיתים, אף שעד אז היה סומך על המנהג המקובל לתת מען שמת זית בזיתים כדי 'לנטרל' את העניין שהזיתים גורמים לשכחה.

הרב אורי זוהר הסתכל עלי בתימהון: "ר' ראובן, טעית בכתובת, אינני נותן ברכות. לשם כך צריך ללכת לצדיקים, לחכמים, לא אלי. אף אחד לא מבקש ממני ברכות!".

"אל נא רפא נא לה" (יב יג)

מספר הגאון ר' צבי קרלנשטיין זצ"ל לפני שנים עמדתי לפני ניתוח קשה באמריקה. כדרך העולם שהולכים לצדיקים לבקש מהם ברכות - "כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים" (ב"ב קטז). - החלטתי גם אני לקבל ברכה מצדיק. קמתי ונסעתי לירושלים. באתי לעיר העתיקה, לישיבת 'אש התורה' לבקש ברכה. כי בישיבה ההיא ישב ולמד יהודי, ודאי שמעתם עליו - ר' אורי זוהר.

אני נכנס לבית המדרש, הוא יושב עם טלית ותפילין כמדומני, לומד בהתמדה עם החברותא. לא רציתי להפריע באמצע, המתנתי לרגע שיקום ממקומו, ואז ניגשתי אליו ואמרתי: ר' אורי תשמע, אני צריך לעבור ניתוח לא קל בארצות הברית. אני הולך לצדיקים, וגם אליך אני בא עכשיו לקבל ממך ברכה.

הוא הסתכל עלי בתימהון: "ר' ראובן, טעית בכתובת, אינני נותן ברכות. לשם כך צריך ללכת לצדיקים, לחכמים, לא אלי. אף אחד לא מבקש ממני ברכות!".

ר' אורי, אני מגיע מבני ברק במיוחד, לקבל ברכה ממך - התחננתי. "תהיה בריא, מה אתה רוצה ממני? מה נטפלת אלי?", התחנן הוא [וכבר אמר "תהיה בריא"...].

תשמע, אמרתי לו, זה לא יעזור לך. אני נוסע פעמיים בשבוע מבני ברק לבת ים, ובדרך עובר בכביש גהה. ובכביש גהה - אומרים שעוברים בו שישים ריבוא איש מדי יום, וגם אם פחות משישים ריבוא לא נורא. ועל הכביש, באחד הצמתים, תלוי שלט ענק, כפליים או שלוש פעמים מבית המדרש הזה, אותיות ענקיות, כל אות מטר ויותר. לא שייך לא לראות את השלט. ומה כתוב בו? שפתים יישק: "אורי זוהר, אחרי הכל, גלה לנו הכל, מדוע עזבת את הכל?".

אמרתי לו: ר' אורי, אם זכיתם לקדש שם שמים אני צריך ברכה מכם. הוא נתן את הברכה שלו.

(יחי ראובן - הגדה של פסח)

מעשה אבות

שאלו אחד מחסידיו, תורה היא וללמוד אני
צריך מה ענין יש לרבי בקופסא ריקנית זו?

"אל תהי נוח לִכְעוּס"

להרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע הייתה קופסת טבק ריקנית
אותה היה מחזיקה תמיד בין אצבעותיו, פותח וסוגר. פעם שאלו
אחד מחסידיו, תורה היא וללמוד אני צריך מה ענין יש לרבי בקופסא
ריקנית זו?

השיבו רבי נפתלי: בכל עת שמתעוררת בי מידת הכעס על איזה
דבר, אני ממחר להכניס את הכעס אל תוך קופסא זו למשך שעתיים.
ובזמן זה אשכח כל מאי דהוה, ורק כעבור השעתיים פותח אני אותה
ובודק האם אכן הייתי צריך לכעוס אם לאו...

רבי ישראל זיהה את הפוטנציאל האדיר
שטמון ברבי יוסף יוזל, ואמר לו את המילים
שהיו עתידות לשנות את מהלך חייו

"לֹא כָל הַמְּרָבָה בְּסִחוּרָה מְחַפִּים"

ה"סבא" מנוברדהוק, מרן הגאון רבי רבי יוסף יוזל הורביץ היה גאון
עצום בתורה מימי נעוריו. הוא עמל בתורה בכל כוחו ונפשו, כבר
בצעירותו ידעו כל מכיריו שלפניהם עומד גדול בתורה עתיד.
לאחר נישואיו, עקב הפסדים של חמיו, הוא נאלץ מחוסר ברירה
לעסוק גם במסחר כדי לפרנס את משפחתו, כאשר באחד
מנסיעותיו נפגש ברכבת עם מחולל תנועת המוסר, גאון ישראל רבי
ישראל סלנטר, שהחל משוחח עם האברך הצעיר וגילה את כוחותיו
העצומים של רבי יוסף יוזל.

לשאלה מדוע הוא גם עוסק במסחר ענה רבי יוסף שהדבר נעשה
לצורך מחייתו של משפחתו, רבי ישראל זיהה את הפוטנציאל
האדיר שטמון ברבי יוסף יוזל, ואמר לו את המילים שהיו עתידות
לשנות את מהלך חייו:

עתה אינני מוצא שקט לנפשי, איני מסוגל
להשלים עם העובדה שהגעתי לכלל כעס.
כעת מתגלה לי שלא הכרתי את עצמי!

"אל תהי נוח לִכְעוּס"

הגאון הצדיק רבי זלמן בריזל זצ"ל נכנס פעם לביתו כשעל פניו
נראתה הבעה חריגה בעליל, וכעין צער היה ניכר עליו. בני הבית
שראו מיד שפניו שונות, ושמשהו לא כשורה, שאלוהו מיד - אולי
אינו מרגיש טוב? ורבי זלמן אישר, כי אכן אינו מרגיש כל כך טוב.
"אם כן אולי תיקח איזו תרופה?" מיהרו להציע לו, אך הוא דחה את
ההצעה וענה: "לא, הכאב הוא ברוח ולא בבשר, כאן לא תועיל שום
תרופה!".

וסיפר להם רבי זלמן את כל אשר אירע לו: יהודי אחד חמד את
החדר הקטן שברשותנו, במקום הקדוש מירון. אני בעצמי הכנסתי
את אותו יהודי לשם תמיד כהכנסת אורחים, אך עתה מנסה הלה
בכל כוחו להשתלט על המקום ולהפכו לרכושו הפרטי.

נו מה הבעיה? תמהו כולם, תזמין אותו לדין תורה, ובוודאי תתברר
האמת! "אוי, אינכם מבינים".. נענע להם רבי זלמן, לא החדר במירון
מטריד אותי, הדבר שכואב לי הוא שבמהלך השיחה שהיתה בינינו
הגעתי לכלל 'כעס' חס ושלום!

עתה אינני מוצא שקט לנפשי, איני מסוגל להשלים עם העובדה
שהגעתי לכלל כעס. כעת מתגלה לי שלא הכרתי את עצמי! איני
יודע מה יהיה איתי..." שילב רבי זלמן ידיו בדאגה אמיתית.

בהגיעו לגיל שבעים, נראה לפתע רבי זלמן ימים אחדים כשהוא
מתהלך עם תחבושת על זרועו.. לפליאת כולם - מה זה? השיב: "זה
עתה למדתי שנית את איגרת הרמב"ן שבה מרחיב כל כך אודות
חומר מידת הכעס - שכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה וכו'. וכדי
שלא אשכח את חומר הדברים עשיתי לי קשר לזיכרון. שיעמוד
לנגד עיני בכדי שאמלט מן הכעס ברגע של אמת!..."

כך התהלך לו רבי זלמן והוא כבן שבעים שנה, כאשר זרועו חבושה
לו במשך שלושה חודשים כדי לזכור שלא לבוא לידי כעס...

"כיצד לחיות אתה דואג, וכיצד למות אתה לא דואג?"

הצעקה השקטה חדרה עמוק בלבו של רבי יוסף יוזל. באותו יום שינה רבי יוסף יוזל את מהלך חייו. הוא ירד בתחנה הבאה, החליף רכבת וחזר לביתו. שם הודיע לאשתו על החלטתו לחזור ללימוד התורה במלוא המסירות, ואשתו הנאמנה קיבלה את דעתו בשמחה והסכימה לעשות ככל שיידרש.

שוטה מופלג שהיה חכם' בעיני עצמו, שאל את ראש הישיבה - מדוע ברא הקב"ה את האדם כשהאוזניים והאף בולטים מפניו כלפי חוץ

"ידע מה שתשיב"

בזמן שבין האירוסין לחתונה, לפיכך הציע רבי ברוך בער לחתן, שימצא לו ישיבה בעיר אחרת, כדי שיוכל ללמוד ללא הפרעות. החתן הסכים ברצון ונסע ללמוד בישיבה בעיר אחרת. כעבור חודשים מספר, הגיעה בדואר חבילה לביתו של רבי ברוך בער. החבילה הכילה את הכובע, הבגדים ושעון הכיס שהחתן קיבל במתנה בעת האירוסין, ובמכתב שנלווה לחבילה לא היו הסברים מפורטים למעשה המוזר, מלבד כמה מילים שבהן הודיע החתן שהאירוסין מבוטלים.

רבי ברוך בער היה אחוז תמיהה והלם. שום רמז לא קדם להתרחשות. הוא הבין שהכאב והצער שייגרמו לבתו כעת, יהיו כבדים מנשוא. לא עמדה בפניו כל ברירה, והיה עליו לספר לבתו את החדשות הקשות.

בחלוף זמן מה קיבל רבי ברוך בער מכתב מהבחור הנ"ל. רבי ברוך בער פתח בחשש את המכתב לדעת על מה? במכתבו סיפר הבחור כי הגיש מועמדותו לרבנות בקהילה קטנה, ותוך הראיון סיפר לוועדה הבוחנת על לימודיו בישיבת קמניץ בעבר. פרנסי הקהילה התרשמו ממנו לטובה, אך בטרם יקבלו החלטה סופית על בחירתו - ביקשו ממנו מכתב המלצה מאת ראש הישיבה. 'אם כן', סיים הבחור את מכתבו, 'הנני מבקש שראש הישיבה יכתוב לי המלצה'.

לאחר שגמר רבי ברוך בער לקרוא את המכתב, שבו והתעוררו בליבו הכאב והמבוכה שנגרמו לו בגללו בעבר, ואף רגשות מעורבים התחילו לבעבע בליבו, על בקשתו זו של הבחור. למרות זאת לא נרתע מלכתוב עבורו מכתב המלצה.

כאשר סיים לכתוב החליט רבי ברוך בער לקרוא לשלושה בחורים, ואמר להם: "הכאב בליבי עדיין גדול, ואני חושש שצערי האישי עלול להתבטא בין שורות המכתב שהכנתי, אי לזאת אני מבקש מכם שתקראו את המכתב, ותאמרו לי בכנות האם מכתב ההמלצה אכן משקף נכונה את מעלות המומלץ, או שמא יש לתקנו ולשפרו. אם הדברים נשמעים מהססים מדי - אכתוב את המכתב מחדש, כי אכן רציתי להעניק לו את ההמלצה הטובה ביותר..."

באחד משיעוריו של מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל ראש ישיבת מיר, בעיצומה של הרתחא דאורייתא, ולהט השיעור המעמיק, קרא אחד היושבים, שוטה מופלג שהיה חכם בעיני עצמו, ושאל את ראש הישיבה - מדוע ברא הקב"ה את האדם כשהאוזניים והאף בולטים מפניו כלפי חוץ, ואילו העיניים והפה שטוחים עם פניו?

השיב לו רבי חיים בחכמתו - תוך כדי דיבור, שעשה כן הקב"ה בכדי שיהא מקום להניח עליו את המשקפיים, אבל אם האף והאוזניים היו אף הם לפנים מצורת הפנים הרי לא היה לאדם על מה להניחם, ומיד חזר להתלהבות התורה שמתלהבת בו.... השומעים נדהמו לראות היאך לא זו בלבד שלא התרגז בו על שמפריע ומטריד באמצע השיעור בשאלה מוזרה כזו, כאותו אחד ששאל את הלל הזקן.... אלא אף ענה והסביר לו 'כסיל כאולתו'....

הבחור הגיש מועמדותו לרבנות בקהילה קטנה. ופרנסי הקהילה ביקשו ממנו מכתב המלצה מאת ראש הישיבה

"ואל תהי נוח לבעוס"

מעשה מבהיל על הרעיון, מסופר על ריש מתיבתא דקמניץ, מרן בעל ה'ברכת שמואל' זצ"ל, רבי ברוך בער זיע"א, וזהירותו הרבה מסכנת מידת הכעס:

בתו של רבי ברוך בער התארסה עם אחד מתלמידי ישיבת קמניץ, והשמחה בבית ראש הישיבה הייתה גדולה מאוד.

כמנהג אותם ימים, רכשו הורי הכלה מתנות אירוסין עבור החתן - כובע, בגדים ושעון כיס.

לא היה זה דבר יוצא דופן בקמניץ, שהחתן והכלה אינם נפגשים

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה

הלכות שבת

משנה ברורה חלק ג'

האם בישול במיקרוגל אסור בשבת מן התורה? ואילו איסורים כרוכים בשימוש בדוד שמש בשבת?

איסור בישול מן התורה, הוא ב'אור' - אש - וב'תולדת האור', דהיינו דבר שהתחמם באש. ובישול בדבר שהתחמם בשמש ['תולדת חמה'], מותר מדאורייתא, אולם, חכמינו ז"ל גזרו שלא לבשל בו, מחשש שאם יהיה מותר לבשל בו, יבוא לבשל גם בדבר שהתחמם באש, שאיסורו מדאורייתא כנ"ל. ועם זאת, בישול ישיר בחום השמש עצמה, מותר לכתחילה, משום שאין זה דרך בישול, ולא אסרוהו חז"ל, משום שאין לחשוש שלא יבדילו בין בישול בחום השמש לבישול באש. ונחלקו פוסקי זמננו בנוגע לחימום מים בדוד שמש בשבת: לדעת הגר"ז **אויערבך זצ"ל** והאור לציון, מאחר והקולטים רק מרכזים את קרני השמש, אך המים מתבשלים בחום השמש עצמה, נחשב הדבר כבישול ישיר בחמה, המותר מעיקר הדין [ראה לעיל]. אולם, לדעת הגר"ש אלישיב **זצ"ל** והגר"נ קרליץ **זצ"ל**, הקולטים נחשבים כמוסייעים בבישול המים, ולכן נחשב בישול המים כבישול ב'תולדת חמה', האסור מדרבנן. ולמעשה, אף לדעת הגר"ז **אויערבך זצ"ל** אין להשתמש בדוד שמש בשבת, אם משום שבדוודים רבים קיים גוף חימום חשמלי הנחשב כאש, ואסור מדאורייתא להשתמש בו בשבת, והמשתמשים בדוד עלולים להיכשל ולהשתמש בו גם כשגוף החימום פועל; ואם משום שעל ידי השימוש במים שבדוד, נכנסים מים אחרים ומתבשלים על ידי המים החמים שבדוד, אשר נחשבים לכל הדעות כתולדת חמה. וכאמור, טעם ההיתר לבישול ישירות בחום השמש הוא משום שאין זו דרך בישול. ולדעת הגר"ז **אויערבך זצ"ל**, מסיבה זו אין איסור דאורייתא בבישול במיקרוגל, שהרי עיקר דרך הבישול הוא באש, ואילו הבישול במיקרוגל נעשה באמצעות גלים אלקטרומגנטיים. ולכן, כאשר יש היתר לבשל או לחמם מאכל עבור חולה או תינוק, יש להעדיף את השימוש במיקרוגל על פני בישול רגיל, שאיסורו מדאורייתא. אולם, לדעת האגרות משה, הגר"ש אלישיב **זצ"ל** והשבט הלוי, מאחר ואיכות הבישול במיקרוגל אינה פחותה מאיכות הבישול הרגיל, איסור הבישול במיקרוגל הוא מדאורייתא. והגר"ש אלישיב **זצ"ל** הוסיף טעם לדבר, שכל בישול הנעשה בכלי חשמלי, יש להחשיבו לחומרא כ'תולדת האור' [ראה לעיל], משום שהחשמל במקורו נוצר באמצעות אש.

כיצד ניתן לחמם מאכלים קרים בשבת? והאם יש איסור בישול ב'קטשופ'?

מאכל מוצק שהפרידוהו לחלוטין מהמים או מהרוטב שהתבשל בהם, אף כשמתקרר נחשב כמבושל, משום שפעולת הבישול ותועלתה נותרות בו גם במצב צונן; ולכן מותר לחממו בשבת. ומאכל שיש על גביו לחלוחית צוננת שאינה מגופו, כגון אטריות הרטובות ממי רחיצתן או בישולן, הורה הגר"ז **אויערבך זצ"ל**, שאסור לחממו. אולם, אם על ידי החימום תצא מהמאכל לחלוחיתו הטבעית, כגון שומן מהבשר, מותר לחממו. וכל מאכל שאין איסור בישול בחימומו, ניתן לחממו על ידי הנחתו ב'כלי ראשון' שהוסר מהאש, או על ידי הנחתו בסמוך לכיריים, וכיוצא בזה; אבל להניחו

על גבי האש אסור מדרבנן, משום שנראה כמבשל בשבת.

ותבשיל נוזלי, כגון מים שחוממו באש, כאשר הוא מתקרר, בטל ממנו 'שם' מבושל, משום שעיקר פעולת הבישול בנוזל היא חימומו; ולכן אסור מדאורייתא לשוב ולחממו, ואף אם החימום מאדוהו ובעליו אינם חפצים בכך. וכתבו אחרונים, כי למרות שיש נוזלים שפעולת הבישול קיימת בהם אף לאחר שהתקררו, וכגון רוטב וכדומה - לא חילקו בין נוזל לנוזל, ואסור לחמם כל נוזל שהוא שהתקרר. ומה מוגדר כתבשיל שהתקרר?

לדעת השולחן ערוך, אף אם התבשיל עדיין חם מעט, אלא שכבר 'אין היד סולדת בו' [= מגע בתבשיל אינו גורם לִיד להירתע לאחוריה]; או שהעבירוהו מ'כלי ראשון' שבו התבשל, ל'כלי שני', ואף אם היד עדיין סולדת בו. אולם, תבשיל המונח בכלי ראשון שבו התבשל, ועדיין היד סולדת בו - אף אם אינו רותח - אין בו איסור בישול, ומותר להוסיף ולחממו. ולדעת הרמ"א, רק תבשיל קר לחלוטין מוגדר כתבשיל שהתקרר. ונוזל כדוגמת 'קֶטְשֻׁפִּי' - נחלקו הפוסקים אם דינו כנוזל או כמאכל מוצק: לדעת **האגרות משה**, מאחר ובפועל הוא נוזלי, דינו כנוזל; אולם, לדעת **הגר"ש אויערבך זצ"ל** ו**הגר"ש אלישיב זצ"ל**, דינו כמוצק, משום שחימום נוזל כזה אין בו כל תועלת, והקטשופ כבר הגיע לתכליתו בבישולו הראשון בעת ייצורו, ובניגוד למים ולתבשילים אחרים הוא אינו מאבד מִעֲרָפוֹ כמבושל בהתקררו.

מה נכתב במשנה בנוגע לדג ה'הרינג'?

מאכל שלא ניתן לאוכלו חי, וכן אין די בהדחתו במים קרים כדי להכשירו לאכילה, אך אין צורך בבישול ב'כלי ראשון' כדי להביא לבישולו המוחלט, ודי בהשרייתו ב'כלי שני' או בעירוי מים חמים מכלי שני, וההשרייה או העירוי מכשירים אותו לאכילה כבישול רגיל - ההשרייה והעירוי במאכל זה נחשבים כבישול מדאורייתא. מאכלים מסוג זה, מכונים 'קְלִי הַבִּישוּל'; ואחת הדוגמאות שנתנו חכמינו ז"ל למאכל כזה, הוא דג הנקרא 'קוֹלִיס הָאֶסְפָּנִי'. ולדעת ראשונים רבים דג זה הוא הנקרא בזמננו 'הַרְיִינְג', ולמרות שניתן לאוכלו ללא עירוי מכלי שני, אסור לערות עליו מים חמים מכלי שני, משום שהוא המאכל שעליו נאמר במפורש במשנה ובגמרא שאסור מדאורייתא לערות עליו מכלי שני; וכתבו הפוסקים, שכנראה היה ברור לחז"ל שהעירוי פועל בו פעולה הזוהה לפעולת הבישול.

האם ניתן להכין משקה תה בשבת באמצעות 'שקיות תה'? וכיצד נהג החזון איש להכין כוס תה בשבת?

ועלי תה ופולי קפה שאינם מבושלים, יתכן שנחשבים ל'קלי הבישול', ולכן אסור לערות עליהם מים חמים אף מכלי שני. וייבוש העלים הנעשה לפני אריזת התה לשיווק, כתב **האגרות משה**, שאינו נחשב אף כאפייה, ולכן אין להקל בבישולם כלל [אף לדעת המתירים בישול לאחר אפייה]. ושקיות תה - לדעת **האור לציון**, מותר לערות עליהם מכלי שני, כיון שעירוי מבשל רק את השכבה החיצונית, והשקית היא השכבה החיצונית, כך שעלי התה שבתוך השקית אינם מתבשלים; ולדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל**, אסור לערות עליהם מכלי שני, משום שיש לחשוש שהעירוי מבשל יותר

מהשכבה החיצונית. וכן לדעת **הבנין ציון**, שקית מנוקבת אינה נחשבת כשכבה החיצונית, אך שהבישול שעל ידי העירוי נעשה בתה עצמו. והערוך השולחן כתב, שאסור להניח עלי תה, ופולי קפה וקקאו, בלתי מבושלים, אף ב'כלי שלישי', שהרי עינינו רואות שהם מתבשלים אף בו; ולדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל**, מסיבה זו אסור להניחם בכל מים שאינם פושרים, בכל כלי שהוא; אולם, לדעת **האגרות משה**, שינוי צבע המים מחמתם אינו מורה על בישול, שהרי הוא נעשה אף במים קרים, ולכן מותר להניחם בכלי שלישי.

ויש אומרים, שאף בעלי תה מבושלים, כל שיוצא צבע מהעלים כשמערה עליהם מים חמים, יש בכך חשש איסור בישול; וכל שכן כאשר העלים מעורבים במים שבושלו בהם, והמים כבר התקררו, שאז יש איסור בישול במים אלו כשמערה עליהם מים חמים מ'כלי ראשון', כדין תבשיל נוזלי שהתקרר. ולכן, עדיף שלא להשתמש בעלי תה בשבת, ויש להכין לפני השבת 'מי תמצית' מבישול העלים, אשר באמצעותם יכין את המשקה בשבת; וכיון שמים אלו כבר התבשלו, מותר לערבם ב'כלי שני'. ותמצית שהוכנה במים קרים, ללא בישול, מותר לערות עליה מים חמים מכלי שני, ואין לחשוש לכך שהעירוי מבשל את מרכיבי התה הבלולים במים - שיתכן כי הם 'קלי הבישול', כנ"ל - כיון שאין בהם ממשות. ואבקות קפה ותה הנמסות במים, שכל מרכיביהן מבושלים - מותר לערות עליהן מים חמים אף מכלי ראשון; אך יש אומרים, שכיון שהם נמסים לחלוטין ונעשים נוזליים, יש בהם איסור בישול כדין תבשיל נוזלי שהתקרר, ומותר להניחם רק בכלי שני.

ובנוסף לכל האמור, יש מהאחרונים שסוברים, שיש איסור מלאכת 'צובע' במאכלים ובמשקאות, ויש האוסרים זאת רק כאשר כוונת האדם לצביעה, וכן הלכה, אך רצוי להחמיר בדבר. ולפיכך, בעת הכנת תה, קפה וקקאו, בשבת, רצוי שלא לערות את התה, הקפה והקקאו, לתוך המים, כיון שנתנית לתוך המים היא דרך צביעה, כלומר, שדרך הצובעים להכניס את הצבע לתוך המים; אלא יש לערות את המים על גביהם, כיון שנתנית המים על גבי הצבע היא שינוי מדרך הצביעה. ואם תמצית התה מבושלת ואין בה עלי תה בלתי מבושלים, ניתן לערות עליה מים חמים מ'כלי שני', כאמור לעיל; ואם התמצית טרם הצטננה, מותר אף לערות עליה מים חמים אף מ'כלי ראשון'. וראה לעיל בנוגע לאבקות הנמסות במים. והגר"ח קניבסקי זצ"ל כתב, שלדעת החזון איש, כוס שמערים לתוכה מהמיחם נחשבת כ'כלי ראשון', ולכן נהג להכין כוס תה בעזרת שלוש כוסות: לכוס הראשונה היה מערה מים מהמיחם, מעביר את המים לכוס שנייה, ומערה ממנה על תמצית התה המונחת בכוס שלישית.

חֲמִידַת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאָה

**ה'שרברב' הסתכל עליו כלא מבין: "אתה מדבר אלי? אני לא
אינסטלטור!". מה זאת אומרת לא אינסטלטור? אתה היית אצלי בבית
והחלפת ברז. לא? אני מבלבל בינך למישהו אחר?**

**הגאון רבי דב יפה זצ"ל, סעד את סעודת השבת עם הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל,
וסיפר לו על מושגים בשבת קודש, אצל יהודים 'פשוטים'**

סח מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א:
שמעתי סיפור מופלא משני גאוני וצדיקי הדור, ראש ישיבת 'גאון
יעקב', הגאון הגדול רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, והמשגיח
הנודע של 'כנסת חזקיהו' הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל.
שני הצדיקים הללו פגשו זה את זה בנסיעה שנסעו יחד מטעם
'קופת העיר' לציונו של הגר"א בוויילנא, כדי להתפלל על התורמים.
ובדרך שוחחו רבות בדברי תורה עד שנשרה נפשם איש בנפש
רעהו, והפכו לידידים בלב ונפש, ומיני אז כשנזדמן לרבי דב יפה
לשבות בבני ברק, היה שובת בביתו של הגרש"י בורנשטיין.
פעם אחת ישבו שני הצדיקים יחדיו לסעודת שבת, ובמהלכה
סיפר רבי דב יפה מעשה שאירע באותה העת בכפר חסידים,
שהיה שם יהודי חרדי שעובד לפרנסו כשרברב, והוזמן לביתו של
יהודי אחר ביישוב כדי לתקן איזו תקלה. עשה את מלאכתו, גבה
את שכרו ושב לביתו.

עברו כמה ימים, והנה באה שבת המלכה. היהודי שבביתו היתה
התקלה התהלך ברחובה של עיר, והנה ראה את אותו שרברב
צועד מולו. נזכר שאותו ברז שהוחלף, מטפטף מעט מים, ואם לא
תטופל הבעיה עלולה להצטבר חלודה ויגרם נזק משמעותי.
"סלח לי ידידי", פנה לאינסטלטור שהיה לבוש בבגדי שבת, "נישט
שבת גרעדט, זה לא עניין לשיחה שבתית, אבל אני רואה אותך
אז אני כבר אומר לך שתדע שהברז מטפטף קצת, וכדאי שתבוא
באחד הימים הקרובים לטפל בזה, לפני שתצטבר שם חלודה...".
ה'שרברב' הסתכל עליו כלא מבין: "אתה מדבר אלי? אני לא

אינסטלטור!".
מה זאת אומרת לא אינסטלטור? אתה היית אצלי בבית והחלפת
ברז. לא? אני מבלבל בינך למישהו אחר?
"אני לא אינסטלטור", פסק האיש את פסוקו, בירך את היהודי
שכנגדו בברכת שבת שלום, והמשיך הלאה לדרכו.
היהודי נותר מבלבל וגם נבוך. לא נעים להתנפל ככה על אדם זר
ברחוב ולבקש ממנו שיבוא לתקן את מה שהאינסטלטור שלך
עשה בצורה לא מושלמת...
אבל במוצאי שבת נשמעו נקישות על דלת ביתו, והנה עומד
שם האינסטלטור ומבקש להיכנס פנימה כדי לתקן את הברז
המטפטף...
שאל היהודי את השרברב, "אני לא מבין, זה היית אתה שפגשתי
אותך בשבת או שזה היה מישהו אחר".
השיב לו השרברב: "אני הוא האיש שפגשתי היום, אבל אכן טעית
ופנית לאדם אחר בגלל בעיות של אינסטלציה... כי בשבת אני לא
אינסטלטור! בשבת 'מלאכתך עשויה', אני לא צריך לתקן כלום,
ולא לסדר שום דבר. בשבת אני צריך לשמור שבת. כל השאר לא
מעניין ולא קיים בשבת. במוצאי שבת באתי לתקן את התקלה כדי
שלא אכשל בעונן גזל חלילה...".
הנה כי כן, סיים הגר"ד יפה את דבריו, גם יהודים פשוטים לכאורה,
שעובדים בעמל כפיים כדי לפרנס את משפחתם, יכולים להגיע
לדרגה כזאת שבשבת הם באמת מנותקים מכל העולם, ועסוקים
אך ורק בשבת קודש וענייניה.